

บทที่ 4

ลักษณะทั่วไปในเขตเทศบาลเมืองนครพนม

ลักษณะทั่วไปในเขตเทศบาลเมืองนครพนม หรือชุมชนเมืองนครพนม มีองค์ประกอบต่าง ๆ ที่ประกอบกันขึ้นเป็นชุมชน ได้แก่ องค์ประกอบด้านกายภาพ เศรษฐกิจ สังคมและประชากร การศึกษาถึงองค์ประกอบเหล่านี้ ทำให้ทราบถึงบทบาทและหน้าที่ของชุมชน ซึ่งสามารถนำไปใช้ในแนวทางในการพัฒนา ปรับปรุงชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ชุมชนเมืองนครพนม ครอบคลุมพื้นที่ภายในเขตเทศบาลเมืองนครพนมทั้งหมด 24.26 ตารางกิโลเมตร หรือ 15,162.50 ไร่ ประกอบด้วย 4 ตำบลคือ ตำบลในเมือง ตำบลหนองแสง ตำบลอาจสามารถ และตำบลหนองญาติ ในการศึกษาได้แบ่งพื้นที่ออกเป็น 4 เขต และเพื่อความสะดวกในการศึกษาถึงรายละเอียดความหนาแน่นประชากร จึงแบ่งพื้นที่ออกเป็นหน่วยย่อย (ดูแผนที่ที่ 15) โดยพิจารณาจาก

1. เขตสำรวจของกองสำรวจ สำนักผังเมือง
2. แนวเขตตำบลในเขตเทศบาลเมืองนครพนม
3. เส้นทางคมนาคมและลำคลอง

ลักษณะทางกายภาพ

1. ลักษณะภูมิประเทศ

เทศบาลเมืองนครพนมตั้งอยู่ระหว่างละติจูด 17 องศา 35 ลิบดาเหนือกับละติจูด 17 องศา 40 ลิบดาเหนือและลองติจูด 104 ลิบดาตะวันออกกับลองติจูด 104 องศา 50 ลิบดาตะวันออก

ตัวเมืองนครพนมตั้งอยู่บนฝั่งตะวันตกของแม่น้ำโขง ซึ่งไหลจากเหนือลงมาทางใต้ และเป็นเส้นแบ่งเขตระหว่างประเทศไทยกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มีทาง

หลวงแผ่นดินหมายเลข 212 ตัดเลียบแนวริมแม่น้ำโขงจากใต้ตั้งแต่จังหวัดมุกดาหาร ไปทางเหนือจนถึงจังหวัดหนองคายเป็นเส้นทางคมนาคม สายหลักที่เชื่อมระหว่างทางใต้และทางเหนือของตัวเมืองนครพนม ทางตะวันตกมีทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 22 จากตัวเมืองนครพนมไปจนถึงจังหวัดสกลนคร

ลักษณะพื้นที่โดยทั่วไป มีความสูงโดยเฉลี่ยจากระดับน้ำทะเลประมาณ 140 เมตร ทางทิศตะวันออกตลอดแนวความยาวของแม่น้ำโขง พื้นที่จะสูงแล้วค่อย ๆ ลาดต่ำลงมาทางทิศตะวันตก ส่วนที่ลาดต่ำสุด คือ ตามแนวถนนอภิบาลบัญชา และจะค่อย ๆ ลาดชันสูงขึ้นทางทิศตะวันตก ทางทิศเหนือพื้นที่จะสูงและค่อย ๆ ลาดต่ำลงมาทางทิศใต้ จากลักษณะของพื้นที่ทำให้จุดรวมของการระบายน้ำเกือบทั้งหมดอยู่ในแนวของถนนอภิบาลบัญชาระบายออกไปตามแนวถนนโพแก้วแล้วไหลออกไปทางทิศตะวันตก บริเวณริมฝั่งแม่น้ำโขงตลอดแนวถนนสุนทรวิจิตร พื้นที่ริมตลิ่งบางตอนถูกน้ำเซาะทรุดลงเกือบถึงแนวถนน ปัจจุบันได้มีการก่อสร้างเขื่อนกันตลิ่งแล้วบางจุดคือจากถนนเทศบาลประตูลดลงมาทางใต้จนถึงถนนลูกเสือ จากถนนโพแก้วลงไปทางใต้จนถึงซอยอนุสรณ์สามัคคี และจากหน้าวัดโอกาสจนถึงถนนโพแก้ว

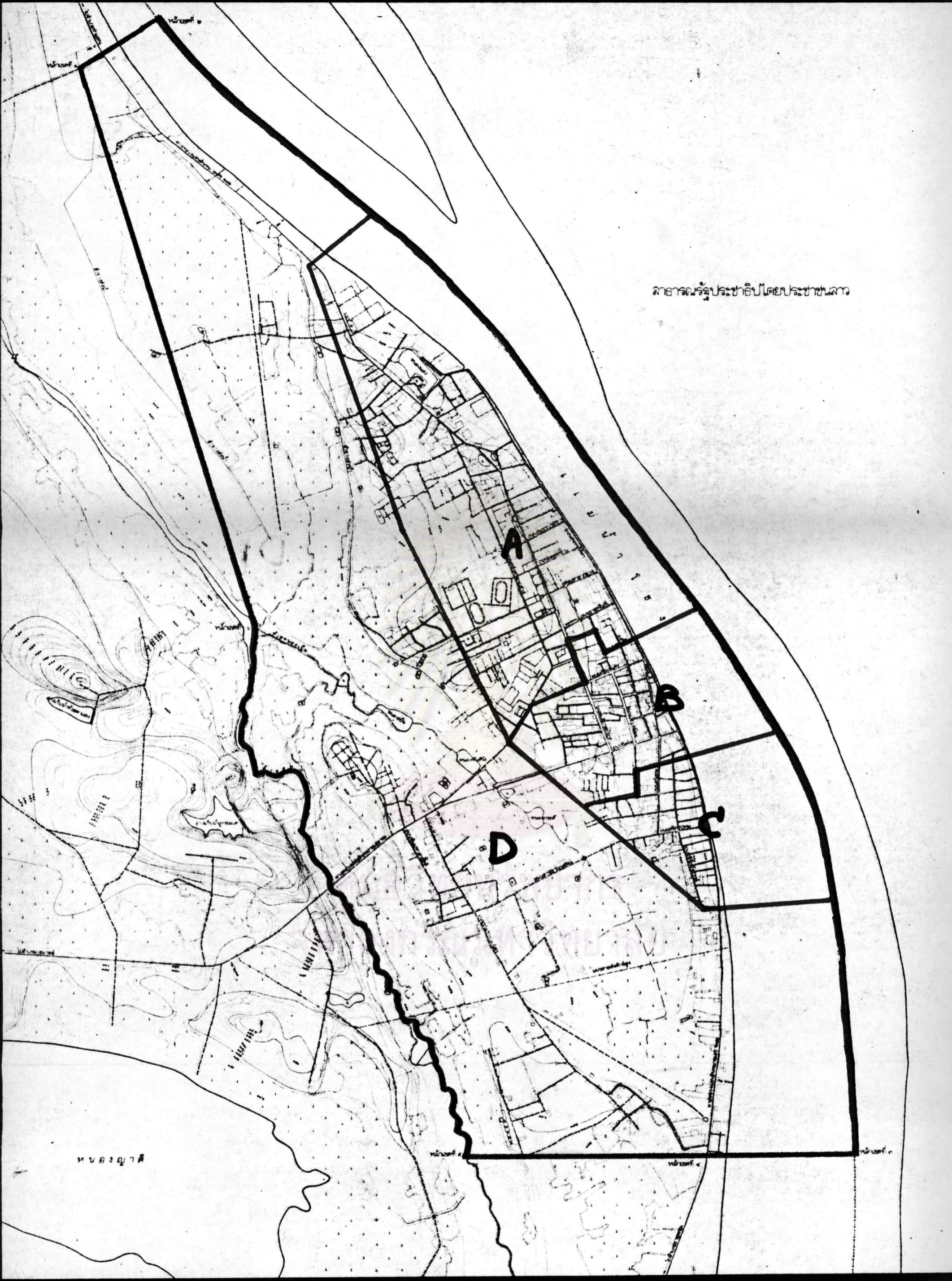
ชุมชนเมืองนครพนม จัดตั้งขึ้นเป็นเทศบาลเมืองนครพนมเมื่อปี พ.ศ. 2478 มีพื้นที่ 3.2 ตารางกิโลเมตร และได้มีการเปลี่ยนแปลงเขต โดยการขยายเขตเทศบาลครั้งที่ 1 เมื่อปี พ.ศ. 2523 โดยมีพื้นที่ประมาณ 24.125 ตารางกิโลเมตร

2. การใช้ที่ดิน

ลักษณะการใช้ที่ดินของชุมชนเมืองนครพนม ส่วนใหญ่จะอยู่ภายในเขตเทศบาลเมืองนครพนม ซึ่งมีพื้นที่ประมาณ 24.26 ตารางกิโลเมตร ลักษณะของการตั้งถิ่นฐานของชุมชนแห่งนี้แต่เดิมคงจับกลุ่มเรียงรายไปตลอดแนวริมฝั่งแม่น้ำโขง บนสองฟากของถนนสุนทรวิจิตร ถนนธารงประสิทธิ์ และถนนบำรุงเมือง ต่อมาจึงเริ่มขยายตัวไปทางตะวันตกตามแนวถนนโพแก้ว ถนนเฟื่องนคร และถนนอภิบาลบัญชา การใช้ที่ดินส่วนใหญ่เป็นการใช้ที่ดินเพื่อเป็นที่อยู่อาศัย เพื่อการค้าบริการ เพื่อการอุตสาหกรรม และเพื่อใช้เป็นสถานที่ทำการของรัฐ สถาบันการศึกษาและสถาบันทางศาสนา จากการสำรวจข้อมูลของสำนักผังเมือง ได้แบ่งเขตสำรวจออกตามลักษณะของการใช้ที่ดินแต่ละประเภท ซึ่งสามารถแยกออกเป็นประเภทต่าง ๆ ได้ดังนี้

ลักษณะรูปประชาติโดยประชาชนลาว

หนองญาติ

เส้นทึบ	แนวเขตเมืองรวม	●	ศาลากลางจังหวัด
เส้นประ	เขตประเทศ	◎	ที่ว่าการอำเภอ
เส้นประจุด	เขตเทศบาล		
เส้นประจุด	เขตตำบล		
เส้นประจุด	ทางหลวง อบน		
เส้นประจุด	ถนนลูกรัง พื้นดิน		
เส้นประจุด	สะพาน		
เส้นประจุด	แม่น้ำ คลอง พายน้ำ		
เส้นประจุด	คลองส่งน้ำ		
เส้นประจุด	ภูเขา ควบ เอน		
เส้นประจุด	หนอง บึง		

สัญลักษณ์

เขตสำรวจ A	= 2.6	คน / ไร่	(1,625	คน / ตร.กม.)
เขตสำรวจ B	= 12.01	คน / ไร่	(7,560	คน / ตร.กม.)
เขตสำรวจ C	= 5.71	คน / ไร่	(3,568	คน / ตร.กม.)
เขตสำรวจ D	= 0.52	คน / ไร่	(352	คน / ตร.กม.)

การศึกษาเพื่อวางนโยบายพัฒนาเทศบาลเมืองนครพนม

แนบ

การแบ่งเขตสำรวจและความหนาแน่นของประชากร
ในเขตเทศบาลเมืองนครพนม
ที่มา: สำนักผังเมือง

มาตราส่วน 1:50,000

วันที่ 16

2.1 ย่านศูนย์ราชการและสถาบันการศึกษา ได้แก่เขตสำรวจ A ซึ่งประกอบไปด้วยบริเวณศูนย์ราชการ และสถาบันการศึกษา อยู่ทางด้านเหนือของตัวเมือง มีพื้นที่ในเขตสำรวจประมาณ 3,156 ไร่ ประกอบด้วยสถานที่ราชการต่าง ๆ เป็นที่ตั้งของศาลากลางจังหวัด ที่ว่าการอำเภอ ศาล สำนักงานเทศบาล สถานีตำรวจ สนามกีฬาของจังหวัด ฯลฯ นอกจากนี้ยังมีบ้านพักอาศัยของข้าราชการและเอกชนแทรกอยู่ทั่วไป ส่วนใหญ่เป็นที่ดินของราชพัสดุของจังหวัดนครพนม มีที่ดินของเอกชนแทรกอยู่เป็นส่วนน้อย

2.2 ย่านการค้าและบริการ ได้แก่เขตสำรวจ B อยู่บริเวณตอนกลางของตัวเมือง เป็นการใช้ที่ดินเพื่อการค้าและบริการ ตลอดจนที่พักอาศัย รวมทั้งสถานี่ขนส่ง ตลาดสด โรงแรม และสถานี่เริงรมย์หลายแห่ง เป็นศูนย์กลางของการค้าและบริการ ที่สำคัญของตัวเมืองทั้งในอดีตและปัจจุบัน นับได้ว่าเป็นย่านพักอาศัยที่หนาแน่นมากที่สุด มีพื้นที่ในเขตสำรวจประมาณ 1,047 ไร่ เจ้าของที่ดินส่วนใหญ่เป็นเอกชนประมาณ 95.53 เปอร์เซ็นต์

2.3 ย่านพักอาศัยหนาแน่นปานกลาง ได้แก่เขตสำรวจ C อยู่ทางตอนใต้ของตัวเมือง เป็นการใช้ที่ดินเพื่อการพักอาศัยและสถาบันทางศาสนา มีถนนและซอยตัดผ่านอย่างมีระเบียบ นอกจากตอนปลายของถนนราชวงศ์ ซึ่งเป็นการใช้ที่ดินเพื่อเป็นที่พักอาศัยของชาวญวน ชาติความเป็นระเบียบและแออัดคล้าย ๆ กับสลัม มีพื้นที่ในเขตสำรวจประมาณ 836 ไร่

2.4 ย่านพักอาศัยหนาแน่นน้อย ได้แก่ เขตสำรวจ D อยู่ทางทิศตะวันตกของตัวเมืองตั้งแต่ทางเหนือถึงทางใต้ เป็นการใช้ที่ดินเพื่อการกสิกรรมและที่อยู่อาศัย มีพื้นที่ในเขตสำรวจประมาณ 10,125.5 ไร่ ส่วนใหญ่ทำนา บางแห่งเลี้ยงสัตว์ และปลูกดอกไม้ มีที่ดินจัดสรรซึ่งมีบ้านพักที่ทันสมัย พื้นที่บางส่วนอยู่ในโครงการย่านอุตสาหกรรมของจังหวัดนครพนม

3. การคมนาคมขนส่ง

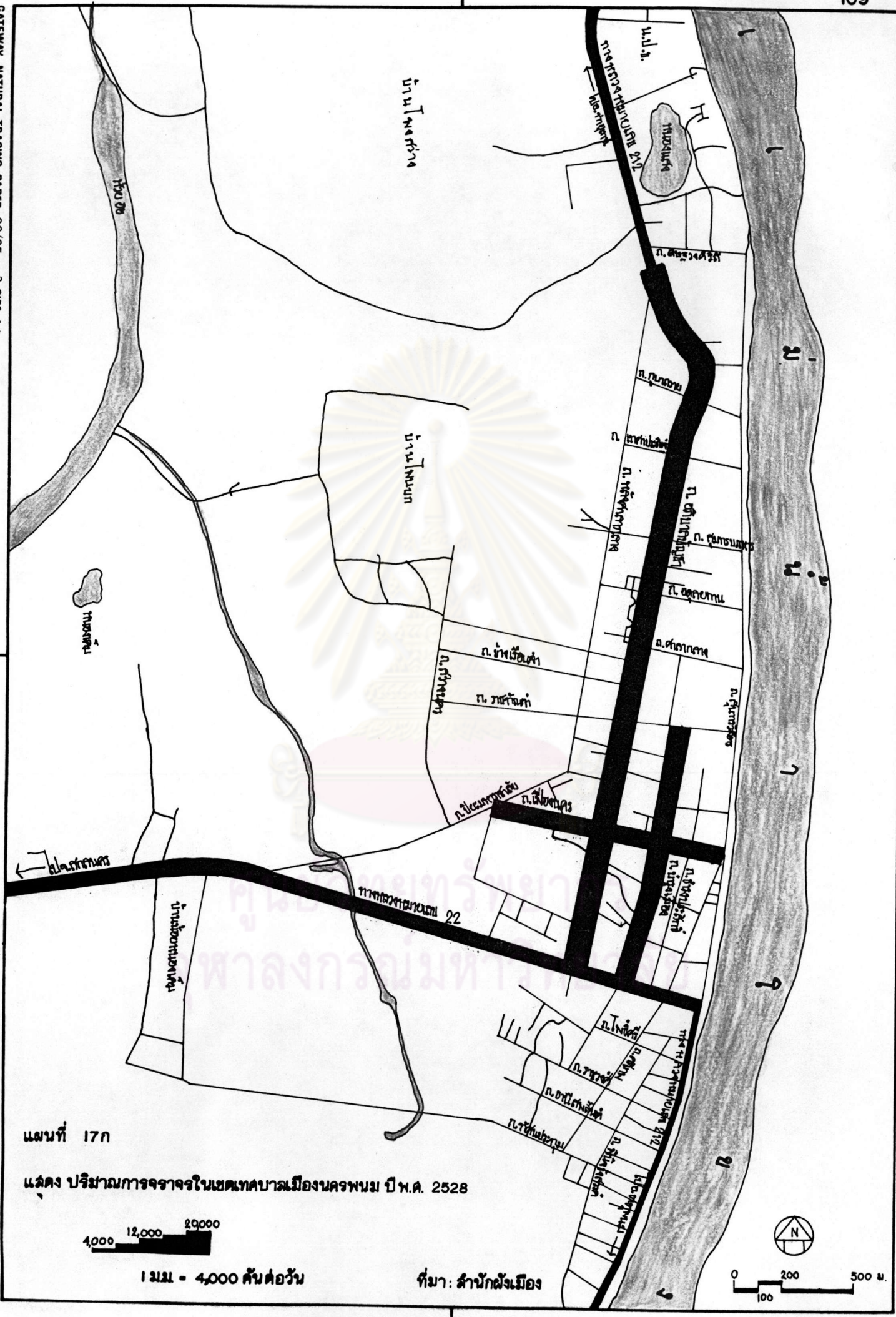
ก. ระบบถนนและสภาพการจราจร

1) ระบบถนน

เมืองนครพนมมีถนนที่เชื่อมต่อกับชุมชนอื่น ๆ 3 สายคือ ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 22 เชื่อมจังหวัดนครพนมกับจังหวัดสกลนคร ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 212 (นครพนม-ท่าอุเทน) เชื่อม อ.เมืองนครพนม กับ อ.ท่าอุเทน และทางหลวงแผ่นดินหมายเลข

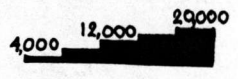

GATEWAY NATURAL TRACING PAPER 90/95 gm² SIZE A4

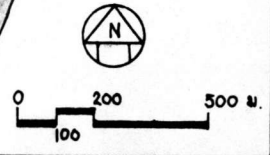
แผนที่ 17ก

แสดง ปริมาณการจราจรในเขตเทศบาลเมืองนครพนม ปีพ.ศ. 2528

1 มม. = 4,000 คันต่อวัน

ที่มา: สำนักผังเมือง

กรมแผนที่ทหาร

บ้านโพธิ์ขวาง

บ้านโพธิ์ขวาง

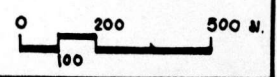
หนองจอก

ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 29

บ้านน้อยหนองจอก

แผนที่ 17

แสดงโครงข่ายถนนในปัจจุบันของเทศบาลเมืองนครพนม

กรมแผนที่ทหาร กรุงเทพมหานคร

212 (นครพนม-ธาตุพนม) เชื่อม อ. เมืองนครพนม กับ อ.ธาตุพนม ลักษณะระบบถนนของเมืองนครพนมเป็นแบบรูปตารางสี่เหลี่ยม (Grid Pattern) ถนนสายประธาน คือทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 22 ซึ่งวางตัวในทิศตะวันออก-ตะวันตก มีถนนสายหลักที่ทำหน้าที่เชื่อมโยงถนนสายประธานเข้ากับระบบถนนในเมือง คือถนนอภิบาลบัญชา ถนนบำรุงเมือง ถนนสุนทรวิจิตร ซึ่งวางตัวอยู่ในแนวทิศเหนือ-ใต้ ขนานกับแม่น้ำโขง และมีถนนสายรองกับถนนสายย่อย ทำหน้าที่เชื่อมถนนสายหลักเข้าด้วยกัน ซึ่งระบบถนนในปัจจุบันอยู่ในเกณฑ์ที่ดีมีข้อบกพร่องนี้ (แผนที่ 17)

ถนนและซอยในเขตเทศบาลเมืองนครพนมมีทั้งหมด 96 สาย แบ่งเป็นถนนสายใหญ่ ๆ 7 สาย ถนนซอย 89 สาย แบ่งได้เป็นถนนคอนกรีต 12 สาย ความยาว 8,515 เมตร ถนนแอสฟัลติก 42 สาย ความยาว 19,148 เมตร และถนนดินลูกรัง 42 สาย ความยาว 11,896 เมตร

2) สภาพการจราจร

สภาพการจราจรในเขตเมืองนครพนมโดยทั่วไปอยู่ในสภาพคล่องตัว ยานพาหนะต่าง ๆ สามารถขับเคลื่อนได้สะดวก เนื่องมาจากปริมาณการจราจรมีไม่มากนัก ถนนสายสำคัญที่มีปริมาณการจราจรสูงก็มีเขตทางกว้างเพียงพอ และผิวจราจรมีสภาพค่อนข้างดี ใกล้เคียงมาตรฐาน

เนื่องจากเมืองนครพนมมีถนนสายหลักวางอยู่ในแนวทิศเหนือ-ใต้ คือขนานไปกับแม่น้ำโขง จึงทำให้ลักษณะการจราจรและการเดินทางโดยทั่วไปในเขตเทศบาลเมืองนครพนมส่วนมากอยู่ในแนวทิศเหนือ-ใต้ โดยอาศัยถนนสายหลักดังกล่าวซึ่งมีอยู่ 3 สายคือ ถนนอภิบาลบัญชา ถนนบำรุงเมืองและถนนสุนทรวิจิตร ถนนอภิบาลบัญชาเป็นถนนซึ่งมีปริมาณการจราจรมากที่สุด เพราะสองข้างทางของถนนสายนี้เป็นย่านการค้า พาณิชยกรรมที่สำคัญของเมือง และตลาดสดเทศบาลที่ตั้งอยู่ริมถนนสายนี้ด้วยจึงเป็นเหตุจูงใจให้เกิดการเดินทางบนถนนสายนี้มากกว่าถนนสายอื่น ๆ ถึงแม้จะมีปริมาณการจราจรสูง แต่สภาพการจราจรก็ยังคงมีความคล่องตัวพอสมควร เนื่องจากมีเขตทางและผิวจราจรที่กว้าง ความไม่เป็นระเบียบของการจอดรถ และการขับขี่ยานพาหนะ ทำให้ความคล่องตัวของจราจรลดลงไปบ้าง นอกจากถนนสายหลัก 3 สายนี้แล้ว ยังมีถนนสายสำคัญที่มีปริมาณการจราจรมากอีก 2 สายคือ ถนนเพ็ญนคร ซึ่งทำหน้าที่

เชื่อมถนนสายหลักเข้าด้วยกัน ทำให้ปริมาณการจราจรบนถนนเพื่อนครก่อนข้างสูง และถนน
 นิตโยซึ่งเป็นทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 22 ปริมาณการจราจรบนถนนสายนี้ก็มากพอสมควร ส่วน
 ใหญ่ยานพาหนะจะมาจากสกลนคร และผู้ที่อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาลเดินทางเข้าออกเมือง
 นครพนม สำหรับถนนสายอื่น ๆ ถึงแม้จะมีเขตทางที่ค่อนข้างจะคับแคบแต่ปริมาณการจราจรบน
 ถนนเหล่านี้มีไม่มาก สภาพการจราจรจึงอยู่ในสภาพที่มีความคล่องตัวพอสมควร กล่าวได้ว่าโดย
 ทั่วไปแล้วสภาพการจราจรของเมืองนครพนมไม่มีสภาพการจราจรติดขัด (ยกเว้นช่วงงานประเพณี
 ประจำปี) การเคลื่อนตัวของรถมีความสะดวกพอสมควร

ข. จำนวนยานพาหนะ

สถิติจำนวนยานพาหนะ จากกองกำกับการตำรวจภูธรจังหวัดนครพนม ในปี
 2528 มีจำนวนยานพาหนะแยกเป็นประเภทต่าง ๆ ดังนี้ รถจักรยานยนต์ 6,698 คัน รถยนต์
 นั่งส่วนบุคคลไม่เกิน 7 คน มี 336 คัน รถยนต์นั่งสาธารณะ (แท็กซี่) 6 คัน รถยนต์บรรทุก
 1,635 คัน รถสามล้อถีบและสามล้อเครื่องประมาณ 200 คัน และที่อยู่ในความควบคุมของ
 สำนักงานขนส่งจังหวัดนครพนม มีรถบัสโดยสาร 378 คัน รถโดยสารสองแถว 678 คัน จะเห็น
 ว่าจำนวนยานพาหนะที่ได้รับการจดทะเบียนไปนั้นมีจำนวนไม่มาก ทำให้สภาพการจราจรมีความ
 คล่องตัวและสะดวก เนื่องจากปริมาณการจราจรไม่มากนัก ถนนสายสำคัญก็มีเขตกว้างขวางพอ
 แม้ว่าผู้ใช้รถใช้ถนนจะขาดความเป็นระเบียบในการจราจร

ค. การขนส่งสาธารณะภายในเมือง

ในเขตเทศบาลเมืองนครพนม การเดินรถยนต์โดยสารในเขตเทศบาล ซึ่ง
 ในปัจจุบันยังไม่มีผู้ประกอบการเดินรถโดยสาร ประชาชนสามารถเดินทางโดยการโดยสารรถ
 สามล้อถีบ และสามล้อติดเครื่องยนต์ที่เรียกว่า "สกายแลป" อัตราค่าโดยสารแล้วแต่จะตกลงกัน
 เองระหว่างผู้โดยสารและผู้บริการ ซึ่งขึ้นกับระยะทางเป็นสำคัญ

ง. การขนส่งระหว่างเมือง

ชุมชนเมืองนครพนม มีการติดต่อกับชุมชนอื่นและจังหวัดใกล้เคียงให้สะดวก
 และเป็นที่ยอมรับมากที่สุดคือ ทางบก โดยรถยนต์ มีรายละเอียดดังนี้

หมวดที่ 1 เป็นการเดินรถยนต์โดยสารจากกรุงเทพฯ ไปยังจังหวัดต่าง ๆ โดยสิ้นสุดหรือผ่านจังหวัดนครพนม มีทั้งรถยนต์โดยสารธรรมดาและรถยนต์โดยสารปรับอากาศ ผู้ประกอบการเป็นของบริษัทขนส่ง จำกัด มีทั้งสิ้น 5 สาย (ภาคผนวกที่ 14)

หมวดที่ 2 เป็นการเดินรถยนต์โดยสารประจำทางระหว่างจังหวัด ซึ่งมีทั้งสิ้น 13 สาย (ภาคผนวกที่ 14)

หมวดที่ 3 เป็นการเดินรถยนต์โดยสารประจำทางภายในจังหวัด มีทั้งสิ้น 8 สาย (ภาคผนวกที่ 14)

4. สาธารณูปโภค

ก. ประปา

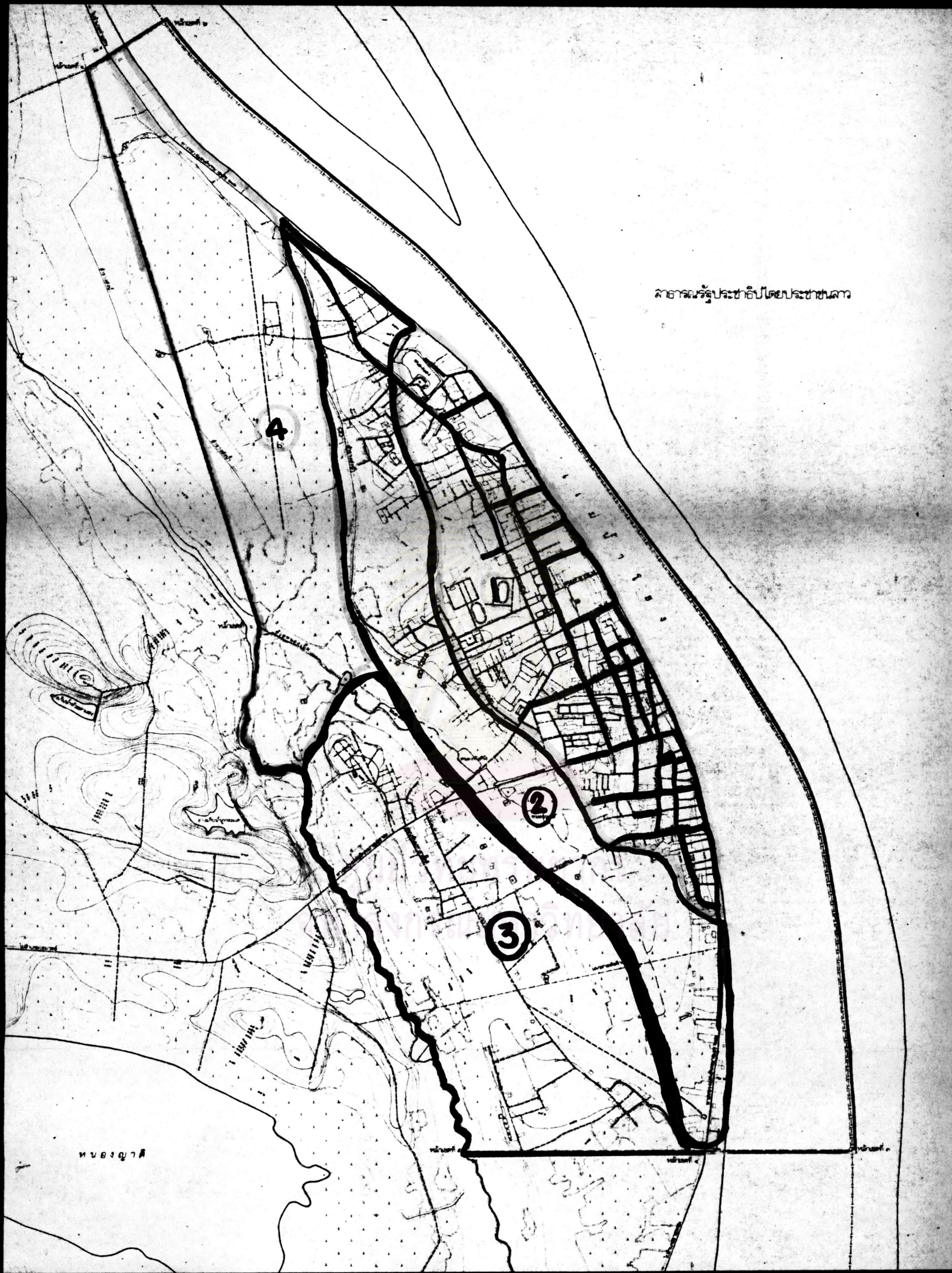
การประปาส่วนภูมิภาคจังหวัดนครพนม น้ำดิบสำหรับผลิตน้ำประปาในเขตเทศบาลเมืองนครพนมนำน้ำมาจากแม่น้ำโขง ซึ่งอยู่ห่างจากโรงกรองประปา 150 เมตร ปริมาณน้ำดิบมีเพียงพอสำหรับการผลิตน้ำประปาในทุกฤดูกาล น้ำดิบที่ใช้มีความขุ่นมาก แต่ในช่วงเดือนมกราคมถึงเดือนมีนาคม ค่อนข้างใส ในปัจจุบันมีกำลังการผลิตน้ำได้ประมาณ 4,620,000 ลิตรต่อวัน ในเขตเทศบาลเมืองนครพนมในปี 2528 มีประชากร 30,770 คน ความต้องการน้ำจึงเป็น 6,154,000 ลิตรต่อวัน (มาตรฐานการใช้น้ำประปาจำนวน 200 ลิตรต่อวันต่อคน) ดังนั้นกำลังการผลิตจึงยังไม่เพียงพอต่อความต้องการของประชาชน จึงมีแผนเพิ่มกำลังผลิตอีก 500 ลูกบาศก์เมตรต่อวันในปี 2531, ก่อสร้างโรงกรองเพิ่มเติมอีก 500 ลูกบาศก์เมตรต่อชั่วโมงในปี 2531, และเปลี่ยนท่อจ่ายน้ำประปา (แผนที่ 18)

ข. ไฟฟ้า

การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค จ.นครพนม ที่ทำการตั้งอยู่ที่ถนนอรุณวิภาวาส ตำบลในเมือง อ.เมือง จ.นครพนม ในการจ่ายกระแสไฟฟ้าได้รับกระแสไฟฟ้าจากสถานีไฟฟ้าย่อยของการไฟฟ้าฝ่ายผลิต จำนวนกระแสไฟฟ้าที่จ่ายทั้งหมดเฉลี่ยเดือนละ 728,139 กิโลวัตต์/ชั่วโมง การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดนครพนมให้การบริการการจำหน่ายกระแสไฟฟ้าแก่ประชาชนดังนี้

สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

หนองญาติ

การศึกษาเพื่อวางนโยบายพัฒนาเทศบาลเมืองนครพนม

แสดง

แนวและขนาดท่อปัจจุบันของประปา
รวมทั้งแผนการปรับปรุง

ที่มา: การประปานครพนม

เครื่องหมาย	เครื่องหมาย	สัญลักษณ์
—	●	ขนาดท่อ ๑ 300 ม.ม.
—	●	ขนาดท่อ ๑ 250 ม.ม.
—	●	ขนาดท่อ ๑ 200 ม.ม.
—	●	ขนาดท่อ ๑ 150 ม.ม.
—	●	ขนาดท่อ ๑ 100 ม.ม.
—	●	ขนาดท่อ ๑ 300 ม.ม.
—	●	ขนาดท่อ ๑ 250 ม.ม.
—	●	ขนาดท่อ ๑ 200 ม.ม.
—	●	ขนาดท่อ ๑ 150 ม.ม.
—	●	ขนาดท่อ ๑ 100 ม.ม.

- 1 บริเวณที่จะปรับปรุงอันดับแรก
- 2 บริเวณที่จะปรับปรุงอันดับสอง
- 3 บริเวณที่จะปรับปรุงอันดับสาม
- 4 บริเวณที่จะปรับปรุงอันดับสี่

- ภายในเขตเทศบาล มีผู้ใช้บริการ 4,639 ราย
- นอกเขตเทศบาล มีผู้ใช้บริการ 11,160 ราย

สำหรับภายในเขตเทศบาลเมืองนครพนม แยกประเภทของผู้ใช้บริการได้

ดังนี้

- อาคารพักอาศัย พาณิชยกรรม ประมาณ 85%
- โรงงานอุตสาหกรรม ประมาณ 5%
- สถานที่ราชการ ประมาณ 10%

โดยเฉลี่ยแล้วมีจำนวนผู้ใช้กระแสไฟฟ้าเพิ่มขึ้นประมาณ 50 ครัวครัวต่อปี

ก. การระบายน้ำ

สภาพปัจจุบันของระบบระบายน้ำ

ระบบการระบายน้ำของเมืองนครพนมในปัจจุบันเป็นระบบรวม คือรับน้ำฝน และรับน้ำโสโครกรวมอยู่ในระบบเดียวกัน นำลงไปทิ้งลงแหล่งรับน้ำคือแม่น้ำโขง โดยไม่มีการบำบัดน้ำเสีย ลักษณะท่อระบายน้ำในปัจจุบันประกอบไปด้วยท่อระบาย ค.ส.ล. ขนาด ϕ 0.40-1.00 ม. ท่อ ค.ส.ล. บ ขนาด $0.30 \times 0.40-1.20 \times 1.50$ ม. นอกจากนี้ยังประกอบไปด้วยวางระบายน้ำที่เป็นรางดินด้วย (แผนที่ 19) น้ำเสียจากท่อระบายน้ำเหล่านี้มีจุดระบายน้ำทิ้งลงสู่แม่น้ำโขง 3 จุดด้วยกันคือ บริเวณถนนสมุทรบรรหารตัดกับถนนสุนทรวิจิตร บริเวณถนนราชทัณฑ์ตัดกับถนนสุนทรวิจิตร และบริเวณถนนโพธิ์ศรีตัดกับถนนสุนทรวิจิตร

ปัญหาและสาเหตุของระบบระบายน้ำ

เนื่องจากตัวเมืองนครพนมมีลักษณะเป็นแอ่ง เมื่อมีฝนตกหนักจะระบายไม่ทันทำให้เกิดน้ำท่วมขัง ซึ่งสาเหตุที่น้ำท่วมขังจากการสอบถามเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง และการสำรวจภาคสนาม พอสรุปได้ดังนี้

2.1 ความจุของทางระบายน้ำเดิมไม่เพียงพอ

- 2.2 ท่อระบายน้ำมีตะกอนขยะอุดตัน
- 2.3 ท่อระบายน้ำเสียหายชำรุด
- 2.4 ปริมาณน้ำฝนมากผิดปกติ
- 2.5 ความลาดชันของท่อระบายน้ำบางส่วนไม่สม่ำเสมอ

ง. โทรศัพท์

การบริการโทรศัพท์ในเขตเทศบาลเมืองนครพนมมีอยู่ชุมสายเดียว ขึ้นอยู่กับเขตโทรศัพท์ภูมิภาคที่ 3 ชุมสายนครพนมสามารถติดตั้งได้ 1,536 เลขหมาย เปิดใช้แล้ว 1,061 เลขหมาย

โทรศัพท์สาธารณะภายในเขตเมืองของชุมสายนครพนม มี 40 ตู้ โทรศัพท์ทางไกลสาธารณะมี 2 ตู้ มีผู้ดูแล 16 ตู้

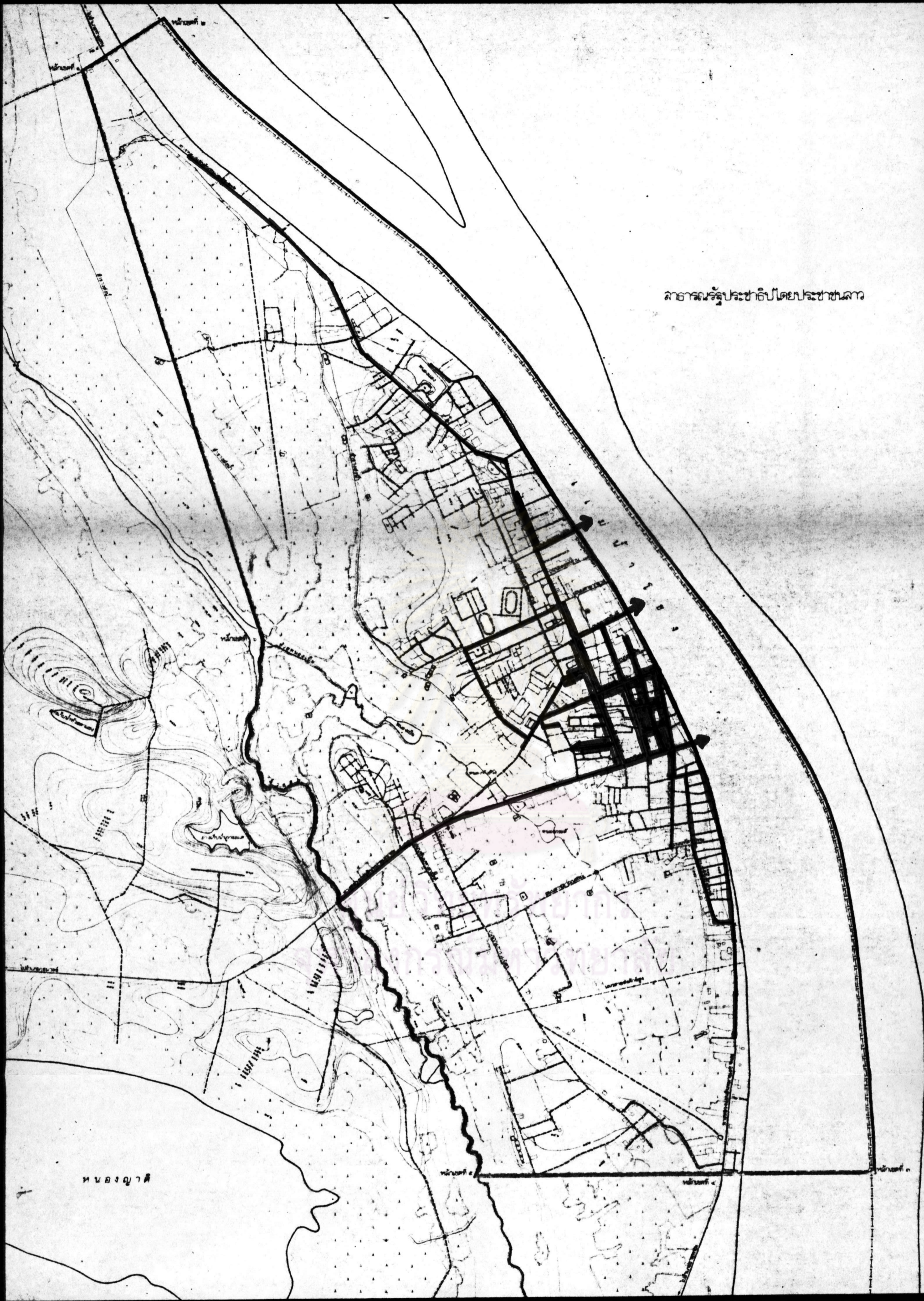
ตารางที่ 4.1 จำนวนหมายเลขโทรศัพท์และผู้ใช้แยกตามประเภท

ชื่อชุมสาย	ชื่อบริเวณที่บริการ	จำนวนหมายเลข				รวม
		ราชการ	พาณิชย์	ที่อยู่อาศัย	ตู้สาธารณะ	
ชุมสายโทรศัพท์นครพนม	อ.เมือง จ.นครพนม	117	440	449	40	1,044
ชุมสายโทรศัพท์ธาตุพนม	อ.ธาตุพนม จ.นครพนม	19	69	76	10	174

ที่มา : ชุมสายโทรศัพท์นครพนม

ลักษณะรูปประชาติโดยประชาชนลาว

เครื่องหมาย		ลักษณะ
—	แนวเขตจังหวัด	—
—	เขตประเทศ	—
—	เขตเทศบาล	—
.....	เขตตำบล	—
—	ทางหลวง อบข.	—
.....	ถนนลูกรัง พื้นถนนดิน	—
—	สะพาน	—
—	แม่น้ำ คลอง ท้องน้ำ	—
—	คลองส่งน้ำ	—
—	คู คลอง ฝาย	—
—	หนอง บึง	—
●	ศาลากลางจังหวัด	—
●	ที่ว่าการอำเภอ	—

การศึกษาเพื่อวางนโยบายพัฒนาเทศบาลเมืองนครพนม

แสดง

ระบบระบายน้ำในปัจจุบันของเทศบาลเมืองนครพนม

ที่มา: สำนักผังเมือง

มาตราส่วน 1:50,000

วันที่ 19

จ. การกำจัดขยะมูลฝอย

- สถานที่ทิ้งขยะมีเนื้อที่ประมาณ 9 ไร่ ห่างจากตัวเมืองนครพนมไปตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 22 ประมาณ 20 กิโลเมตร
- อุปกรณ์ที่ใช้ในการเก็บขยะมีดังนี้
  - รถบรรทุกขยะขนาดใหญ่ 3 คัน
  - รถเข็นขยะขนาดเล็ก 14 คัน
  - ถังบรรจุขยะตั้งตามริมถนน จำนวน 18 ใบ
  - ปริมาณของขยะในเขตเทศบาลรวมทั้งหมดประมาณวันละ 50 ลูกบาศก์

เมตร

- เวลาปฏิบัติงานเริ่มตั้งแต่ 05.00 น. ถึงเวลาประมาณ 20.00 น. โดยจะเก็บวันละ 4 เที่ยว เป็นเวลา 2 วัน แล้วจึงเก็บวันละ 5 เที่ยวเป็นเวลา 1 วัน สลับกันไป

- การกำจัดขยะในฤดูฝน จะใช้รถคันขยะเคลื่อนให้ทั่วบริเวณ ในฤดูร้อน และฤดูหนาวกำจัดโดยการตากให้แห้งแล้วจึงเผา

โครงการในอนาคต

- เพิ่มถังบรรจุขยะตั้งตามริมถนนอีก 100 ใบ

ปัญหา

- ตกค้าง
- ผู้ทิ้งขยะไม่ทิ้งขยะตรงตามเวลาที่รถออกบริการเก็บขยะทำให้เกิดขยะตกค้าง
    - ที่ทิ้งขยะอยู่ไกล
    - ในฤดูฝนรถทิ้งขยะเข้าไปเหยขยะไม่สะดวก และการกำจัดขยะก็มีปัญหาเนื่องจากมีน้ำฝนซึ่งบริเวณที่ทิ้งขยะ
  - เนื้อที่ที่ใช้กำจัดขยะใช้ไม่ได้เต็มที่ เนื้อที่จริง ๆ 9 ไร่ สามารถใช้ประโยชน์จริง ๆ ประมาณ 6 ไร่เท่านั้น เนื่องจากจุดทิ้งขยะอยู่ใกล้ถนน (ถนนสายนครพนม-สกลนคร) ห้องกันที่บริเวณใกล้ ๆ ถนนซึ่งเป็นป่าไว้เพื่อไม่ให้เกิดมลภาวะ

โรงฆ่าสัตว์

- โรงฆ่าสัตว์ตั้งอยู่ที่ถนนนครพนม-ธาตุพนม (ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 212) มีเนื้อที่ 5 ไร่ 2 งาน 40.3 ตารางวา
- ผู้ประกอบการ 7 ราย โดยที่แต่ละรายจะมีพนักงานของตนเองมาปฏิบัติงานเทศบาลเป็นเพียงผู้ให้บริการด้านสถานที่ น้ำ ไฟ และรถขนส่งสัตว์ที่ฆ่าแล้ว เพื่อส่งออกจำหน่ายที่ตลาด
- การปฏิบัติการจะเริ่มฆ่าสัตว์ตั้งแต่เวลาประมาณ 01.00 น. ใช้เวลาปฏิบัติการทั้งหมดรวมวันละประมาณ 4 ชั่วโมง ก็จะเสร็จประมาณเวลา 05.00 น.
- สัตว์ที่ทำการฆ่าเพื่อจำหน่ายแต่ละวันมีดังนี้
  - โค วันละ 10 ตัว
  - กระบือ วันละ 1 ตัว
  - สุกร วันละ 20 ตัว
- การชำระล้างใช้น้ำประปา
- น้ำที่ใช้แล้วทำการระบายทิ้งลงในบ่อพักน้ำเสีย โดยไม่มีการกำจัดบำบัดน้ำเสีย

ปัญหาและอุปสรรค

- บ่อพักน้ำเสียไม่เพียงพอ น้ำที่ใช้แล้วล้นออกมา ถ้ามีฝนตกน้ำเสียจะเจิ่งนองออกมาทำให้เกิดมลภาวะเรื่องกลิ่น และน้ำเสียไหลลงสู่ทางน้ำข้าง ทำให้พืชผลเสียหาย

โครงการในอนาคต

- ขุดลอกบ่อพักน้ำเสียเก่า
- ขุดบ่อพักน้ำเสียเพิ่มขึ้น 1 บ่อ

ลักษณะทางเศรษฐกิจ

1. แรงงาน

ลักษณะทางเศรษฐกิจของเทศบาลเมืองนครพนม จะพิจารณาได้จากจำนวนแรงงาน ลักษณะอาชีพ และระดับรายได้ของประชากรวัยแรงงาน รวมทั้งกิจกรรมทางด้านเศรษฐกิจ ทั้งหมดจะทำให้ทราบถึงปัจจัยนำทางเศรษฐกิจของเทศบาลเมืองนครพนมได้

ก. ประชากรวัยแรงงาน

ในชุมชนเมืองนครพนมมีประชากรรวมทั้งหมดประมาณ 30,770 คน คิดเป็นสัดส่วนชายต่อหญิงเท่ากับ 47 : 53 มีประชากรวัยแรงงานทั้งหมด 24,971 คน หรือประมาณร้อยละ 81.15 ของประชากรในเขตชุมชนเมืองนครพนม เมื่อแยกเป็นประชากรที่อยู่ในกำลังแรงงานและผู้ที่ไม่อยู่ในกำลังแรงงาน เป็นสัดส่วน 55 : 45 มีสัดส่วนชายต่อหญิงเท่ากับ 57 : 43 ประชากรวัยแรงงานส่วนใหญ่จะอยู่ในช่วงอายุ 24-44 ปี ประมาณร้อยละ 50.49 และช่วงอายุ 11-24 ปี ประมาณร้อยละ 25.98

ประชากรที่อยู่ในวัยแรงงานนี้ แยกออกได้เป็นผู้ที่อยู่ในกำลังแรงงาน และผู้อยู่นอกกำลังแรงงาน จากจำนวนประชากรวัยแรงงานจำนวน 24,971 คน หรือประมาณร้อยละ 81.15 ของประชากรรวมนั้น เป็นผู้ไม่อยู่ในกำลังแรงงานจำนวน 11,270 คน หรือร้อยละ 45.13 ซึ่งได้แก่นักเรียน นักศึกษา ร้อยละ 51.41 ผู้ทำงานบ้านและแม่บ้านที่ไม่ได้รับค่าจ้าง ร้อยละ 32.05 เป็นผู้ช่วยทำงานที่ไม่ได้รับค่าจ้างร้อยละ 5.62 เป็นคนชราร้อยละ 10.42 และผู้ไม่สมัครใจทำงานและอื่น ๆ ร้อยละ 0.50

ผู้ที่อยู่ในกำลังแรงงานอีกจำนวน 13,701 คนนั้น เป็นเพศชาย 7,781 เพศหญิง 5,920 คน (ร้อยละ 57 และ 43 ตามลำดับ) เมื่อแยกตามหมวดอายุจะพบว่าอยู่ในระหว่างอายุ 25-44 ปี มากที่สุดคือ 6,918 คน หรือร้อยละ 50.49 รองลงไปคือกลุ่มอายุระหว่าง 11-24 ปี มีจำนวน 3,560 คน คิดเป็นร้อยละ 25.98 กลุ่มที่สามได้แก่กลุ่มที่อายุระหว่าง 45-59 ปี และ 60 ปีขึ้นไป มีจำนวน 2,238 และ 985 คน หรือร้อยละ 16.34

และ 7.19 ตามลำดับ ประชากรวัยแรงงานที่อยู่ในกำลังแรงงาน เป็นผู้ที่มีงานทำที่มีรายได้ 10,884 คน หรือร้อยละ 79.44 และผู้ไม่มีงานทำ 2,817 คน หรือร้อยละ 20.56

ข. อาชีพ

จำนวนประชากรวัยแรงงานที่อยู่ในกำลังแรงงาน และเป็นผู้มีงานทำ จำนวน 10,884 คน แยกได้เป็นการประกอบอาชีพ 9 อาชีพ อาชีพหลักคือ อันดับแรกได้แก่ผู้ที่ปฏิบัติงานอาชีพเกี่ยวกับการค้า ร้อยละ 31.96 อาชีพช่างหรือผู้ปฏิบัติงานในกระบวนการผลิต และกรรมกรร้อยละ 16.10 ผู้ปฏิบัติงานที่วิชาอาชีพ วิชาการ และผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องร้อยละ 13.67 ผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการบริการต่าง ๆ ร้อยละ 11.88 เสมียนพนักงานและผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องร้อยละ 10.65 ผู้ทำงานเกษตรกรรมและประมงร้อยละ 6.39 ไม่สามารถจำแนกประเภทได้ร้อยละ 4.55 พนักงานขับรถยนต์ และคนงานที่เกี่ยวข้องร้อยละ 2.67 และอาชีพผู้ปฏิบัติงานบริหาร งานจัดการร้อยละ 2.13 (ตาราง 4.2)

ตารางที่ 4.2 แสดงรายได้เฉลี่ยของกำลังแรงงานซึ่งมีงานทำในเขตเทศบาลเมืองนครพนม (ปี 2528)

หมวดอาชีพ	จำนวน	รายได้เฉลี่ย	รายได้รวม
1. งานวิชาชีพ	1,488	3,960.85	5,893,744.80
2. งานบริหาร	232	5,756.92	1,335,605.44
3. งานเสมียน	1,159	2,953.44	3,423,036.96
4. งานการค้า	3,478	2,572.00	8,945,416.00
5. เกษตร-ประมง	696	719.62	500,855.52
6. งานขนส่ง	291	2,302.41	670,001.31

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

หมวดอาชีพ	จำนวน	รายได้เฉลี่ย	รายได้รวม
7. งานแรงงานการผลิต	1,752	1,760.18	3,083,835.36
8. งานบริการ	1,293	2,681.15	3,466,726.95
9. จำแนกไม่ได้	495	3,403.36	1,684,663.20
รวม	10,884	-	29,003,885.54

ที่มา : กองวิจัย สำนักผังเมือง กระทรวงมหาดไทย

ก. ระดับรายได้

จากตารางแสดงรายได้เฉลี่ยของกำลังแรงงาน เห็นได้ว่างานด้านการค้าทำรายได้รวมได้สูงสุดซึ่งเป็นอาชีพหนึ่งในรูปแบบ INFORMAL SECTOR และอาชีพในรูปแบบ INFORMAL นี้ทำรายได้ให้กับกำลังแรงงานรวมทั้งอาชีพค่อนข้างสูง นั่นคือฐานการด้านการเงินของคนในเขตเทศบาล ถูกรองรับด้วยกำลังแรงงาน INFORMAL เหล่านี้ รองลงมาเป็นงานวิชาชีพ ถ้าพิจารณาเป็นจำนวนรายได้ต่อเดือน ผู้ที่ประกอบอาชีพด้านงานบริหารมีรายได้ต่อเดือนสูงสุดคือ 5,756.92 บาท รองลงมาเป็นผู้ที่มีอาชีพด้านงานวิชาชีพ คือ 2,960.85 บาท

การกระจายรายได้ของครอบครัวในเขตเมือง (จากสายงานวิจัย ของกองวิจัย สำนักผังเมือง) มีจำนวนครอบครัวที่มีรายได้ระหว่าง 1-3,000 บาท เป็นจำนวนมากที่สุด คือมีถึงร้อยละ 73 ของจำนวนที่สุ่มตัวอย่างทั้งหมด ซึ่งเป็นระดับรายได้ปานกลาง และเมื่อคิดรายได้เฉลี่ยของชุมชนจะได้ประมาณ 17,155 บาทต่อปีต่อคน ซึ่งสูงกว่าระดับรายได้เฉลี่ยของประชากรในจังหวัดนครพนม (ตามบัญชีมูลค่าผลิตภัณฑ์รายจังหวัด) ทั้งนี้เนื่องจากโครงสร้างเศรษฐกิจของจังหวัดนครพนมขึ้นอยู่กับสาขาเกษตรกรรม แต่ในชุมชนเมืองมีโครงสร้างทางเศรษฐกิจขึ้นอยู่กับสาขาการค้า

ง. การศึกษา

ระดับการศึกษาของผู้อยู่ในกำลังแรงงาน แบ่งเป็น มีการศึกษาระดับประถมศึกษา จำนวน 6,195 คน คิดเป็นร้อยละ 45.22 มีงานทำ 4,945 คน และว่างงาน 1,250 คน ผู้มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา มี 3,515 คน คิดเป็นร้อยละ 25.66 ผู้จบการศึกษาระดับ อาชีวศึกษามี 1,294 คน คิดเป็นร้อยละ 9.44 ผู้จบวิชาครูมีจำนวน 638 คน คิดเป็นร้อยละ 4.66 และผู้จบมหาวิทยาลัยมีจำนวน 754 คน คิดเป็นร้อยละ 5.48 ส่วนอาชีพนั้น ผู้ปฏิบัติงาน เกี่ยวกับการค้ามีมากที่สุดจำนวน 3,478 คน คิดเป็นร้อยละ 31.96 รองลงไปเป็นผู้มีอาชีพ แรงงาน-การผลิตมีจำนวน 1,752 คน คิดเป็นร้อยละ 16.10 ต่อมาเป็นผู้ปฏิบัติงานใช้วิชาชีพ จำนวน 1,488 คน คิดเป็นร้อยละ 13.67 และรองลงไปคือผู้มีอาชีพบริการ และผู้ปฏิบัติงาน เสมียนมีจำนวน 1,293 และ 1,159 ตามลำดับ คิดเป็นร้อยละ 11.88, 10.65

ตาราง 4.3 แสดงจำนวนและเปอร์เซ็นต์ของผู้มีงานทำและผู้ว่างงานจำแนกตามระดับการศึกษา

ประเภท ระดับการศึกษา	ผู้มีงานทำ		ผู้ว่างงาน	
	จำนวน	%	จำนวน	%
1. ประถมศึกษา	4,945	45.43	1,250	44.37
2. มัธยมศึกษา	2,699	24.80	816	28.97
3. อาชีวศึกษาปี 1-5	927	8.52	367	13.03
4. วิชาครู ปี 1-4	601	5.52	37	1.31
5. มหาวิทยาลัย	704	6.47	47	1.67
6. อื่น ๆ	20	0.18	-	-
7. ไม่มีการศึกษา	827	8.01	300	10.65
8. ไม่ทราบ	116	1.07	-	-
รวม	10,884	100	2,817	100

ที่มา : กองวิจัย สำนักผังเมือง กระทรวงมหาดไทย

2. กิจกรรมที่น่าสนใจทางเศรษฐกิจของชุมชน

จากตารางแสดงมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดตามราคาคงที่ ตั้งแต่ปี 2521-2526 จะเห็นว่า การเกษตรมีมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัดสูงสุด คือเฉลี่ยร้อยละ 44.93 รองลงมาได้แก่ การค้าส่งและค้าปลีก เฉลี่ยร้อยละ 17.55 อันดับต่อไปคือค่าบริการเฉลี่ยร้อยละ 11.41 การบริหารราชการและป้องกันประเทศเฉลี่ยร้อยละ 7.46 การอุตสาหกรรมเฉลี่ยร้อยละ 4.79 และการก่อสร้างเฉลี่ยร้อยละ 4.55 การคมนาคมขนส่งเฉลี่ยร้อยละ 4.62 ตามลำดับ แต่การคิดผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัดนั้น รวมทั้งพื้นที่เกษตรชนบทอยู่ด้วย ถ้าตัดภาคเกษตรกรรมซึ่งเป็นอันดับ 1 ออก การค้าส่งและค้าปลีกในเขตเทศบาลและบริการ จะเป็นกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่เด่นมาก เมื่อรวมกันแล้วมีค่าถึงร้อยละ 28.96

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 4.4 แสดงมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัด

ประเภทกิจการที่มาของรายได้	มูลค่าในปี พ.ศ.							อัตราร้อยละ						
	2521	2522	2523	2524	2525	2526	เฉลี่ย	2521	2522	2523	2524	2525	2526	เฉลี่ย
1. การเกษตร	598.5	804.1	786.7	759.9	839.9	856.8	774.3	42.91	49.19	45.41	44.56	44.27	43.40	44.93
2.เหมืองแร่และการขุดหิน	5.9	15.7	18.0	18.3	23.6	20.7	17.0	0.42	0.96	1.04	1.07	1.24	1.05	0.99
3. อุตสาหกรรม	63.5	77.2	86.2	81.5	91.6	95.7	82.6	4.55	4.72	4.98	4.78	4.83	4.85	4.79
4. การก่อสร้าง	140.2	49.5	101.2	50.2	59.2	70.0	78.4	10.05	3.03	5.84	2.94	3.12	3.55	4.55
5. ไฟฟ้าและประปา	6.4	8.1	10.0	12.4	13.6	14.2	10.8	0.46	0.50	0.58	0.73	0.72	0.72	0.63
6. คมนาคมขนส่ง	53.5	50.3	67.8	100.5	97.5	107.7	79.6	3.84	3.08	3.91	5.89	5.14	5.46	4.62
7. ค้าส่งและค้าปลีก	227.7	297.3	310.8	299.4	335.5	344.0	302.5	16.33	18.19	17.94	17.55	17.68	17.42	17.55
8. ธนาคาร ประกันภัย และอสังหาริมทรัพย์	16.0	17.9	23.0	29.0	33.7	40.2	26.6	1.15	1.10	1.33	1.70	1.78	2.04	1.54
9. ที่อยู่อาศัย	25.6	24.4	25.2	26.3	26.8	28.6	26.2	1.84	1.49	1.45	1.54	1.41	1.45	1.52
10. บริหารราชการและป้องกัน ประเทศ	97.7	113.7	124.4	134.1	144.9	155.9	128.5	7.01	6.96	7.18	7.86	7.64	7.90	7.4
11. การบริการ	159.7	176.5	179.0	193.9	230.8	240.4	196.7	11.45	10.80	10.33	11.37	12.17	12.18	11.4
ผลิตภัณฑ์มวลรวม	1,394.7	1,634.7	1,732.3	1,705.5	1,897.1	1,974.2	1,723.2	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.0
รายได้เฉลี่ยต่อคน (บาท)	1,878	2,155	2,232	2,154	2,356	2,395	2,195							

ที่มา: กองบัญชีประชาชาติ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ในปี 2528 มีธุรกิจที่จดทะเบียนและดำเนินการอยู่จนถึงสิ้นปี เป็นจำนวน 2,831 ราย ที่จดทะเบียนนิติบุคคลและดำเนินกิจการอยู่มี 668 ราย ซึ่งดำเนินการอยู่ในเขตเทศบาล และมีอัตราเพิ่มเฉลี่ยร้อยละ 11.16 ต่อปี และจำนวนผู้ประกอบการค้าต้องเสียภาษีทางด้านบริการมีจำนวนสูงสุด เมื่อนำมาพิจารณาประกอบค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัด ที่เด่นชัดในด้านการค้าส่ง-ค้าปลีก และการบริการแล้ว จะสรุปได้ว่า ปัจจัยนำทางเศรษฐกิจของชุมชนเมือง นครพนม ได้แก่การค้า การบริการ และอุตสาหกรรม

จากการศึกษาดังกล่าวชี้ให้เห็นว่า ชุมชนเมืองนครพนมจะทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางการค้าส่ง การค้าปลีก และการบริการแก่ชุมชนอื่น และภายในเขตเทศบาลเองทำให้ต้องมีการจัดเตรียมการวางแผนให้เหมาะสมกับกิจกรรมทางเศรษฐกิจนี้ด้วย

3. กิจกรรมทางเศรษฐกิจ

การค้าและการบริการเป็นปัจจัยนำทางเศรษฐกิจของเทศบาลเมืองนครพนม เนื่องจากเป็นแหล่งให้บริการแก่ประชาชนอำเภอใกล้เคียง, ศูนย์กักกันผู้หลบหนีเข้าเมืองและกำลังทหารของหน่วยต่าง ๆ กิจกรรมทางเศรษฐกิจของเมืองนครพนมแบ่งออกเป็นประเภทใหญ่ ๆ ได้ดังนี้

ก. การค้าและบริการ

การค้าและบริการในเขตเทศบาลเมืองนครพนม จะศึกษาถึงจำนวนและประเภทของสถานธุรกิจ ระยะเวลาที่เปิดดำเนินการ และที่ตั้งของสถานธุรกิจการค้า โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) จำนวนและประเภทของสถานธุรกิจ

จำนวนและประเภทของกิจการการค้าและบริการของเทศบาลเมืองนครพนมมีจำนวน 668 แห่ง ส่วนใหญ่จะเป็นการบริการ รองลงมาคือการค้าปลีก ซึ่งเป็นปัจจัยนำทางเศรษฐกิจของชุมชน ดังรายละเอียดคือ

ตาราง 4.5 จำนวนและประเภทของสถานธุรกิจ

ชนิดกิจกรรม	จำนวน (2522)	จำนวน (2528)
1. การค้าส่ง	13 (2.78)	7 (1.05)
2. การค้าปลีก	195 (41.76)	278 (41.62)
3. การค้าบริการ	196 (41.97)	284 (42.51)
4. การค้าผลิตและปลีก	7 (1.50)	5 (0.75)
5. ค้าส่ง-ปลีก	17 (3.64)	59 (8.83)
6. ค้าส่ง-บริการ	3 (0.64)	8 (1.20)
7. ค้าปลีกบริการ	33 (7.07)	22 (3.29)
8. ค้าส่ง-ปลีก-บริการ	3 (0.64)	5 (0.75)
รวม	467 (100%)	668 (100%)

ที่มา : กองวิจัย สำนักผังเมือง กระทรวงมหาดไทย

2) ระยะเวลาที่เปิดดำเนินการ

จากตารางที่ 4.6 จะเห็นว่ากิจการค้าบริการที่เปิดดำเนินการมาไม่เกิน 5 ปี มีจำนวนมากที่สุดคือ 284 ราย หรือร้อยละ 42.51 รองลงมาได้แก่กิจการค้าปลีก มีจำนวน 278 ราย หรือร้อยละ 41.62 และเมื่อดูอายุของกิจการค้าทั้งหมดโดยส่วนรวมแล้วก็จะเห็นว่า เป็นกิจการค้าที่มีอายุไม่เกิน 5 ปี เป็นจำนวนมากที่สุด คือมี 373 ราย หรือร้อยละ 55.84 เมื่อจำนวนปีที่ทำการค้าเพิ่มขึ้น จำนวนกิจการค้าก็น้อยลงไปตามลำดับ การที่กิจการค้าที่มีอายุน้อยมีเป็นจำนวนมากที่สุดนั้น เนื่องมาจากการที่จังหวัดนครพนมเริ่มมีการฟื้นตัวในการค้าแบบใหม่ ๆ หลังจากทหารอเมริกาถอนฐานทัพกลับเมื่อปี 2518 และมีกองกำลังทหารเข้ามาประจำการมากขึ้น รวมทั้งมีศูนย์ควบคุมผู้หลบหนีเข้าเมืองขนาดใหญ่ อีกทั้งจังหวัดนครพนมมีสถานที่ท่องเที่ยวทางศาสนาที่สำคัญของภาคอีสาน กิจการค้าและธุรกิจบริการจึงมีแนวโน้มขยายตัวเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ เพื่อสนองตอบความต้องการที่เพิ่มขึ้นเหล่านี้

ตารางที่ 4.6 แสดงลักษณะการขยายตัวของกิจการค้าและชนิดกิจกรรมในเขตเทศบาลเมือง นครพนม

ชนิดกิจกรรม	สถานธุรกิจ		จำนวนสถานธุรกิจที่เปิดดำเนินการในแต่ละช่วงเวลา					
	จำนวน แห่ง	%	ต่ำกว่า 5 ปี	6-10 ปี	11-15ปี	16-20ปี	21-25ปี	25 ปี ขึ้นไป
1. ก้าส่ง	7	1.05	4	3	-	-	-	-
2. ก้าปลีก	278	41.62	148	63	19	31	6	11
3. ก้าบริการ	284	42.51	176	64	21	13	4	6
4. ก้าผลิต-ปลีก	5	0.75	-	2	-	2	-	1
5. ก้าส่ง-ปลีก	59	8.83	23	16	10	5	1	4
6. ก้าส่ง-บริการ	8	1.20	3	3	-	1	-	1
7. ก้าปลีก-บริการ	22	3.29	16	3	1	2	-	-
8. ส่ง-ปลีก-บริการ	5	0.75	3	1	1	-	-	-
รวม	668	100	(55.84) 373	(23.20) 155	(7.78) 52	(8.08) 54	(1.65) 11	(3.44) 23

ที่มา: กองวิจัย สำนักผังเมือง

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ข. การอุตสาหกรรม

กิจการอุตสาหกรรมในเขตเทศบาลเมืองนครพนมมีทั้งสิ้น 88 แห่ง โดยแยกเป็นกิจการอุตสาหกรรมในเขตชุมชนหนาแน่นน้อย 30 แห่ง และเขตหนาแน่นมาก 58 แห่ง เป็นอุตสาหกรรมการผลิต 38 แห่ง อุตสาหกรรมบริการ 50 แห่ง ซึ่งเมื่อแยกตามประเภทผลิตภัณฑ์จะได้ดังนี้

1. ผลิตภัณฑ์อาหาร	20 แห่ง
2. ผลิตภัณฑ์จากไม้	5 แห่ง
3. ผลิตภัณฑ์การพิมพ์	2 แห่ง
4. ผลิตภัณฑ์แร่โลหะ	9 แห่ง
5. ผลิตภัณฑ์โลหะ	3 แห่ง
6. ผลิตภัณฑ์เครื่องจักร	9 แห่ง
7. การผลิตเครื่องบริภัณฑ์ขนส่ง	29 แห่ง
8. การผลิตเครื่องจักรไฟฟ้า	4 แห่ง
9. อื่น ๆ	7 แห่ง

จากตารางแสดงรายละเอียดเกี่ยวกับกิจการอุตสาหกรรม จะเห็นได้ว่า อุตสาหกรรมของชุมชนนี้ส่วนใหญ่มีขนาดเล็ก เช่น พวกซ่อมรถและพวกอาหารที่ใช้ในชุมชนและห้องดินใกล้เคียง ส่วนวัตถุดิบที่ใช้ในกิจการอุตสาหกรรมนี้ส่วนใหญ่ใช้วัตถุดิบภายในท้องถิ่นและกรุงเทพฯ ส่วนผลผลิตนั้นจะขยายภายในชุมชนและภายในจังหวัด แรงงานที่ใช้ในกิจการอุตสาหกรรมมีทั้งหมด 440 คน แยกเป็นแรงงานที่เป็นสมาชิกในครอบครัว 151 คน และลูกจ้าง 289 คน แรงงานส่วนใหญ่เป็นแรงงานภายในชุมชนและภายในจังหวัด ระยะเวลาในการจะอยู่ในช่วงเวลาดำกว่า 5 ปี กิจการอุตสาหกรรมส่วนใหญ่เป็นกิจการขนาดเล็ก จะเป็นกิจการเกี่ยวกับอาหารและเครื่องคั้ม กับพวกบริภัณฑ์ขนส่งซึ่งให้บริการเฉพาะในชุมชนเท่านั้น ดังนั้นกิจการอุตสาหกรรมของชุมชนนี้ไม่ค่อยจะมีผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจของเมืองมากนัก โอกาสที่จะขยายกิจการหรือลงทุนเพิ่มมีน้อย เนื่องมาจากระบบเศรษฐกิจของประเทศและสถานการณ์ทางการเมืองไม่เอื้ออำนวยต่อการขยายกิจการ อีกทั้งเป็นเมืองชายแดนซึ่งมีปัญหาด้านการค้าขนส่งผลิตภัณฑ์ ซึ่งเป็นการเพิ่มทุนของผลผลิตโดยไม่จำเป็น

ตารางที่ 4.7 แสดงระยะเวลาดำเนินการของกิจการอุตสาหกรรม

ประเภทอุตสาหกรรม	จำนวน	ต่ำกว่า 5 ปี	6-10 ปี	11-15 ปี	16-20 ปี	20 ปีขึ้นไป
การผลิต	38	21	11	2	3	1
บริการ	50	31	13	5	-	1
รวม	88	52	24	7	3	2

ที่มา : กองวิจัย สำนักผังเมือง กระทรวงมหาดไทย

ตารางที่ 4.8 แสดงจำนวนอุตสาหกรรมและแรงงานแยกตามประเภท

ประเภทอุตสาหกรรม	จำนวน แห่ง	สมาชิก ครอบครัว (คน)	ลูกจ้าง (คน)
อาหารและเครื่องดื่ม	20	56	62
ผลิตภัณฑ์จากไม้	5	8	11
การพิมพ์และสิ่งพิมพ์	2	7	1
ผลิตภัณฑ์จากแร่โลหะ	9	13	93
ผลิตภัณฑ์จากแร่โลหะ	3	7	9
ผลิตภัณฑ์เครื่องจักร	9	16	11
บริษัทขนส่ง	29	34	75
เครื่องจักรไฟฟ้า	4	5	6
อื่น ๆ	7	5	21
รวม	88	151	289

ที่มา : กองวิจัย สำนักผังเมือง กระทรวงมหาดไทย

4. การคลังท้องถิ่น

การคลังท้องถิ่นของเทศบาลเมืองนครพนมนี้ ได้วิเคราะห์จากเทศบัญญัติงบประมาณประจำปีของเทศบาล และแสดงถึงแหล่งที่มาของรายรับรายจ่าย ความสามารถของท้องถิ่น

ก. รายรับ รายรับของเทศบาลมีทั้งหมด 7 หมวดใหญ่ ๆ ดังนี้ หมวดภาษีอากร หมวดค่าธรรมเนียม ฯลฯ หมวดรายได้จากทรัพย์สิน หมวดสาธารณูปโภคและเทศพาณิชย์ หมวดเบ็ดเตล็ด หมวดเงินอุดหนุน ฯลฯ หมวดรายรับอื่น ๆ

จากตารางจะเห็นได้ว่ารายรับจริงของเทศบาลในช่วงปี 2524-2528 รายได้ส่วนใหญ่ได้จากหมวดภาษีอากร หมวดเงินอุดหนุนจากรัฐบาลและหมวดรายรับอื่น ๆ งบประมาณร้อยละ 87.46 ต่อปี โดยแยกเป็นรายได้จากหมวดภาษีอากรร้อยละ 38.65 ต่อปี หมวดเงินอุดหนุนจากรัฐบาลประมาณร้อยละ 29.48 ต่อปี และหมวดรายรับอื่น ๆ ประมาณร้อยละ 19.33 ต่อปี

แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของรายรับของเทศบาลเมืองนครพนม จะเห็นได้ว่าอัตราการเพิ่มโดยเฉลี่ยของรายรับเพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ 1.64 ต่อปี จะเห็นได้ว่ารายรับของเทศบาลนี้มีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงน้อยมาก เนื่องจากได้รับเงินอุดหนุนจากรัฐบาลน้อยลง อัตราการเพิ่มโดยเฉลี่ยของหมวดรายรับอื่น ๆ เพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ 173.73 ต่อปี อัตราเพิ่มโดยเฉลี่ยของหมวดเงินอุดหนุนจากรัฐบาลเพิ่มในอัตราลดลงประมาณร้อยละ 7.17 ต่อปี อัตราการเพิ่มสูงสุดอยู่ในช่วงปี 2525-2526 อัตราการเพิ่มต่ำสุดอยู่ในช่วงปี 2526-2527

ข. รายจ่าย รายจ่ายของเทศบาลเมืองนครพนมนี้มีอยู่ 5 หมวดใหญ่ ๆ คือ หมวดค่าชำระหนี้เงินกู้และคอกเบี้ย ฯลฯ หมวดเงินเดือนค่าจ้าง ฯลฯ หมวดค่าวัสดุ ค่าใช้สอย ฯลฯ หมวดรายจ่ายอื่น ๆ และหมวดรายจ่ายพิเศษ

จากตารางจะเห็นได้ว่ารายจ่ายของเทศบาลนี้จะอยู่ในหมวดเงินเดือน ค่าจ้าง ฯลฯ หมวดค่าใช้สอย วัสดุ ฯลฯ และหมวดรายจ่ายพิเศษ ประมาณร้อยละ 93.06 ต่อปี

โดยแยกเป็นหมวดเงินเดือน ค่าจ้าง ฯลฯ ประมาณร้อยละ 37.69 ต่อปี หมวดค่าใช้สอย ค่าวัสดุ ฯลฯ ประมาณร้อยละ 21.35 ต่อปี หมวดรายจ่ายพิเศษประมาณร้อยละ 34.02 ต่อปี

แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของรายจ่ายของเทศบาลนี้จะเห็นได้ว่าอัตราการเพิ่มเฉลี่ยของรายจ่ายเพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ 1.22 ต่อปี อัตราการเพิ่มของหมวดรายจ่ายพิเศษเพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ 25.50 ต่อปี ทั้งนี้เนื่องจากเงินเดือนครูได้เปลี่ยนมาอยู่ในหมวดนี้ตั้งแต่ปี 2526 อัตราการเพิ่มของหมวดค่าเช่ารถเงินกู้และดอกเบี้ย ฯลฯ เพิ่มขึ้นในอัตราที่ลดลง ประมาณร้อยละ 3.62 ต่อปี

อัตราเพิ่มสูงสุดของรายจ่ายอยู่ในช่วงปี 2525-2526 เพิ่มประมาณร้อยละ 6.66 อัตราการเพิ่มต่ำสุดอยู่ในช่วงปี 2524-2525 เพิ่มในอัตราลดลงประมาณร้อยละ 2.04

สถานะทางการคลัง เมื่อพิจารณาคู่อัตราการเพิ่มของรายรับและรายจ่ายแล้ว จะเห็นได้ว่าอัตราการเพิ่มของรายรับมากกว่าอัตราการเพิ่มของรายจ่าย และเมื่อเปรียบเทียบรายรับรายจ่ายที่เป็นตัวเงินแล้ว จะเห็นได้ว่ารายรับมากกว่ารายจ่ายทุกปี ซึ่งถือได้ว่าสถานะทางการคลังของเทศบาลเกินดุลย์ ปีที่มียอดเกินดุลย์สูงสุดได้แก่ปี 2526 และปีที่มียอดเกินดุลย์ต่ำสุดปี 2524

จะเห็นได้ว่าสถานะทางการคลังของเทศบาลเมืองนครพนมนี้ มียอดที่เกินดุลย์ โดยตลอด และเทศบาลนี้มีรายได้ส่วนใหญ่มาจากหมวดภาษีอากรและหมวดรายรับอื่น ๆ (ภาคผนวกที่ 15-22)

ลักษณะทางประชากร

1. ขนาดและการกระจายตัวของประชากร

ก. ในระดับอำเภอเมือง

ประชากรในระดับอำเภอเมืองนครพนม มีจำนวนมากที่สุดในจำนวน 9 อำเภอ 1 ถึงอำเภอ คือมีจำนวน 124,037 คน หรือร้อยละ 21.47 ของจังหวัดในปี 2527

อำเภอที่มีประชากรรองลงมาคืออำเภอท่าอุเทน, อำเภอนาแก, อำเภอธาตุพนม ซึ่งล้วนแต่เป็นอำเภอที่มีเศรษฐกิจในด้านการค้าและท่องเที่ยว

ข. ในระคับตำบลโดยรอบเทศบาลเมือง

ตำบลโดยรอบเขตเทศบาลมี 3 ตำบล ได้แก่ตำบลอาจสามารถ ตำบลหนองญาติ และตำบลท่าค้อ จำนวนประชากรในปี 2517 ตำบลที่มีประชากรมากที่สุดคือตำบลหนองญาติ มี 9,052 คน ตำบลท่าค้อมี 7,022 คน ตำบลอาจสามารถมี 5,503 คน ปี 2523 ตำบลที่มีประชากรมากไปน้อยตามลำดับคือ ตำบลหนองญาติมี 8,263 คน ตำบลท่าค้อมี 7,426 คน ตำบลอาจสามารถมี 5,689 คน และในปี 2527 ตำบลที่มีประชากรมากที่สุดคือตำบลหนองญาติ 8,492 คน ตำบลท่าค้อมี 7,697 คน และตำบลอาจสามารถมี 5,918 คน จะเห็นว่าตำบลทั้ง 3 นั้นมีแนวโน้มประชากรเพิ่มขึ้นแต่ไม่มากนัก ตำบลหนองญาติในช่วงปี 2517-2523 มีประชากรลดลง

รวมทั้ง 3 ตำบลรอบเขตเทศบาล จะได้จำนวนประชากรปี 2517 มีจำนวน 21,577 คน ปี 2523 มีจำนวนประชากร 21,378 คน ซึ่งจะเห็นว่ามีประชากรลดลง และในปี 2527 มีจำนวน 22,107 คน ประชากรปี 2527 เพิ่มจากปี 2517 จำนวน 530 คน ในช่วงระยะเวลา 10 ปี นับว่ามีอัตราการเพิ่มน้อยมาก สาเหตุหนึ่งก็ได้แก่การอพยพเข้าไปทำงานในเขตเทศบาล

ค. ในระคับเทศบาลเมือง

ในปี 2527 เทศบาลเมืองนครพนมมีจำนวนประชากร 32,831 คน คิดเป็นร้อยละ 26.47 ของอำเภอเมือง เป็นชุมชนที่ใหญ่ที่สุดของจังหวัด และใหญ่เป็นที่ 6 ของภาค ในเขตเทศบาลมีจำนวนบ้าน 8,241 หลังคาเรือน คิดเฉลี่ยเป็นประชากร 3.98 คนต่อหลังคาเรือน แต่มีจำนวนครอบครัว 8,249 ครอบครัว เฉลี่ยได้เป็น 3.98 คนต่อครอบครัว ซึ่งยังนับว่าเป็นขนาดครัวเรือนที่ปานกลาง แต่จากการสำรวจภาคสนามเมื่อเดือน ต.ค. 28 เขตเทศบาลเมืองนครพนมมีประชากรจำนวน 30,770 คน จำนวนบ้าน 6,430 หลังคาเรือน จำนวนครอบครัว 6,406 ครัวเรือน คิดเฉลี่ยเป็นประชากร 4.78 คนต่อหลังคาเรือน และ 4.80 คนต่อครัวเรือน ความหนาแน่นของประชากรโดยเฉลี่ย 1,268 คนต่อ 1 ตร.กม.

การกระจายของประชากรในเขตเทศบาล ส่วนใหญ่จะหนาแน่นอยู่บริเวณ ศูนย์กลางของเมือง และค่อย ๆ ลดลงตามระยะห่างจากศูนย์กลางหรือตลาด ในการสำรวจเมื่อ เดือน ต.ค. 2528 มีประชากร 30,770 คน กระจายอยู่เกือบเต็มพื้นที่เทศบาล โดยประชากร ส่วนใหญ่ร้อยละ 40.58 กระจุกตัวอยู่บริเวณศูนย์กลางเมือง ส่วนที่เหลือกระจายอยู่ทางด้าน เหนือของตัวเมือง ซึ่งประกอบด้วยบริเวณศูนย์ราชการและสถาบันการศึกษา มีประชากรร้อยละ 26.65 และทางตอนใต้ของตัวเมืองซึ่งเป็นที่พักอาศัยและสถาบันทางศาสนา มีประชากรร้อยละ 15.52 เขตสุดท้ายอยู่ทางทิศตะวันตกของตัวเมืองตั้งแต่ทางเหนือถึงทางใต้ เป็นการใช้ที่ดิน เพื่อการกสิกรรมและที่อยู่อาศัย มีประชากรร้อยละ 10.97

2. ความหนาแน่นประชากร

ก. ในระดับอำเภอเมือง

อำเภอเมืองนครพนมมีพื้นที่ 865.853 ตารางกิโลเมตร มีประชากรรวม 124,037 คน ความหนาแน่นประชากรเป็น 143 คนต่อ 1 ตร.กม. เป็นพื้นที่ที่มีความหนาแน่น เป็นที่สองของจังหวัดรองจากอำเภอธาตุพนม ซึ่งมีความหนาแน่นประชากรเป็น 264 ต่อ 1 ตร.กม. บริเวณของอำเภอเมืองที่มีความหนาแน่นมากที่สุดได้แก่ บริเวณเขตเทศบาลเมืองและ ความหนาแน่นจะค่อย ๆ ลดลงตามลำดับที่มีจะห่างออกไป การที่ประชากรมีความหนาแน่นอยู่ใน อำเภอเมืองมากก็เนื่องจากการตั้งถิ่นฐานมาเป็นเวลานาน เป็นที่ราบลุ่มและมีเทศบาลสำคัญตั้ง อยู่ด้วย

ข. ในระดับตำบลโดยรอบเทศบาลเมือง

ความหนาแน่นประชากรในระดับตำบลรอบเขตเทศบาลเมือง ในปี 2527 จะพบว่ามีความหนาแน่นมากที่สุดที่ตำบลอาจสามารถ ตำบลหนองญาติ และตำบลท่าค้อตามลำดับ แต่ในพื้นที่ของทั้งสามตำบลนั้นมีบางส่วนอยู่ในเขตเทศบาลเมือง ความหนาแน่นส่วนใหญ่จะหนา แน่นอยู่ในบริเวณเขตเทศบาล

ค. ในระดับเทศบาลเมือง

ในการสำรวจเมื่อเดือน ต.ค. 2528 ความหนาแน่นประชากรในเขตเทศบาลเฉลี่ย 264 คนต่อ 1 ตร.กม. ความหนาแน่นมากที่สุดอยู่บริเวณพื้นที่ระหว่างถนนโพนแก้วกับถนนเฟื่องนคร และบริเวณถนนบำรุงเมือง เฉลี่ยประมาณ 25.89 คนต่อไร่ บริเวณที่มีความหนาแน่นรองลงมาได้แก่ บริเวณพื้นที่ระหว่างถนนอภิบาลบัญชากับถนนบำรุงเมืองตัดกับถนนลูกเสือและกันโดยถนนเฟื่องนคร มีความหนาแน่น 16.95 คนต่อไร่ ความหนาแน่นของประชากรจะกระจายอยู่ตามชุมชนที่อยู่อาศัยเป็นส่วนใหญ่

บริเวณที่มีความหนาแน่นต่ำจะเป็นพื้นที่เกษตรกรรมและสถาบันราชการ สถาบันการศึกษา ความหนาแน่นที่น้อยที่สุดคือ 0.34 คน/ไร่ คือบริเวณพื้นที่เกษตรกรรมทางด้านทิศตะวันตกของเขตเทศบาลเมืองนครพนม

3. โครงสร้างอายุประชากร

โครงสร้างอายุของประชากรในเขตเทศบาลเมืองนครพนม จากการสำรวจภาคสนามเมื่อเดือน ต.ค. 2528 มีประชากรในช่วงอายุ 10-14 ปี จำนวนมากที่สุด คือร้อยละ 13.51 รองลงมาได้แก่ประชากรในช่วงอายุ 15-19 ปี คิดเป็นร้อยละ 12.73 และอันดับสามคือในช่วงอายุ 20-21 ปี คิดเป็นร้อยละ 9.11 และจำนวนลดลงไปจนถึงช่วงอายุ 0-4 ปี และลดลงในอีกกลุ่มที่มีอายุมากขึ้นจากหนุ่มอายุ 25-29 ปีไปเรื่อย ๆ จนถึงกลุ่มอายุ 70 ปีขึ้นไปมีเพียงร้อยละ 2.91

4. การเปลี่ยนแปลงประชากร

ก. ในระดับอำเภอเมืองและตำบล

การเปลี่ยนแปลงของประชากรในอำเภอเมือง จะทำการเปรียบเทียบเฉพาะตำบลที่อยู่นอกเขตเทศบาล เนื่องจากเขตการปกครองของตำบลในเขตเทศบาลมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา และจะทำการศึกษาในขั้นต่อไป การเปรียบเทียบจะพิจารณาเขตตำบลที่มีอยู่ในช่วง 2517-2527 มีการวิเคราะห์ 2 วิธีคือ

1) RELATIVE CHANGE (RC) เป็นเปอร์เซ็นต์ของการเปลี่ยนแปลงของประชากรแต่ละตำบลเฉลี่ยต่อปี แบ่งเป็น 2 ช่วงเวลา คือตั้งแต่ปี 2517-2523 และปี 2523-2527

ในช่วงปี 2517-2523 ประชากรในเขตอำเภอเมืองมีจำนวนเพิ่มตามปกติ คือร้อยละ 3.09 แต่ประชากรในเขตเทศบาลเมืองมีจำนวนเพิ่มขึ้นร้อยละ 2.91 ต่อปี ส่วนตำบลที่เพิ่มสูงที่สุดคือตำบลกรูคู (ร้อยละ 15.33) ทั้งนี้อาจสันนิษฐานได้ว่าเนื่องจาก ต.กรูคูมีพื้นที่มากที่สุดจึงมีประชาชนอพยพเข้ามาจับจองที่เพื่ออยู่อาศัยและทำไร่ทำนากันมาก ประชากรในตำบลนี้จึงเพิ่มสูงมากกว่าตำบลอื่น ๆ ในเขต อ.เมือง รองลงมาได้แก่ ต.บ้านฝางและ ต.คำเตย ตำบลที่ประชากรลดลงได้แก่ตำบลหนองญาติ

ในช่วงปี 2523-2527 อัตราการเปลี่ยนแปลงในเขตอำเภอเมืองเพิ่มขึ้น ร้อยละ 1.46 ส่วนในเขตเทศบาลลดลงร้อยละ -0.31 ส่วนตำบลในอำเภอเมืองที่เพิ่มสูงที่สุดก็เป็นตำบลกรูคูร้อยละ 8.40 รองลงมาได้แก่ ต.บ้านฝางร้อยละ 2.92 และ ต.นาราชควาย ร้อยละ 1.48

2) ABSOLUTE CHANGE (AC) ได้แก่เปอร์เซ็นต์การเปลี่ยนแปลงของแต่ละพื้นที่เปรียบเทียบกับการเปลี่ยนแปลงของอำเภอ

ระหว่างปี 2517-2523 พิจารณาจากตำบลที่อยู่นอกเขตเทศบาล ตำบลที่มีสัดส่วนต่อการเปลี่ยนแปลงของอำเภอเมืองมากที่สุดได้แก่ ตำบลกรูคู (25.33) รองลงมาได้แก่ ตำบลบ้านฝาง (12.08) และตำบลคำเตย (10.41)

ในระหว่างปี 2523-2527 ค่า ABSOLUTE CHANGE ของตำบลในเขตเทศบาลเมืองและนอกเขตเทศบาลมีค่าแตกต่างกันมาก และนอกเขตเทศบาลมีการเปลี่ยนแปลงประชากรในทิศทางเดียวกับอำเภอเมือง โดยในเขตเทศบาลเมืองมีสัดส่วนลดลง คือร้อยละ -5.93จากการที่มีการขยายเขตเทศบาลเมื่อปี 2523 ตำบลนอกเขตเทศบาลที่มีค่า AC สูงสุดคือตำบลกรูคู (47.97) รองลงมา ต.บ้านฝาง (15.36) ตำบลที่มีค่าต่ำสุดคือ ต.บ้านกลาง (1.91)

ตารางที่ 4.9 การเปลี่ยนแปลงประชากรอำเภอเมืองนครพนม แยกใน-นอกเขตเทศบาล รายตำบล

	ประชากร พ.ศ. 2517	ประชากร พ.ศ. 2523	ความเปลี่ยนแปลง พ.ศ. 2517-2523	AC	RC เฉลี่ยต่อปี	ประชากร พ.ศ. 2527	ความเปลี่ยนแปลง พ.ศ. 2523-2527	AC	RC เฉลี่ยต่อปี
อำเภอ	98,851	117,189	18,338	100.00	3.09	124,037	6,848	100.00	1.46
ในเขตเทศบาล	28,296	33,237	4,941	26.94	2.91	32,831	-406	-5.93	-0.31
นอกเขตเทศบาล	70,555	83,952	10,397	56.70	2.46	91,206	7,254	105.93	2.16
ตำบล ท่าค้อ	7,022	7,426	404	2.20	0.95	7,697	271	3.96	0.91
คางขวาง	4,674	5,555	881	4.80	3.14	5,783	228	3.33	1.03
ขามเฒ่า	5,679	6,487	808	4.41	2.37	6,841	354	5.17	1.36
บ้านผึ้ง	6,807	9,022	2,215	12.08	5.42	10,074	1,052	15.36	2.92
หนองญาติ	9,052	8,263	-789	-4.30	-1.45	8,492	229	3.34	0.69
กรุก	5,091	9,773	4,682	25.53	15.33	13,058	3,285	47.97	8.40
นาราชควาย	4,700	5,489	789	4.30	2.80	5,814	325	4.74	1.48
อาจสามารถ	5,503	5,689	186	1.01	0.56	5,918	229	3.34	1.01
บ้านกลาง	6,349	7,002	653	3.56	1.71	7,133	131	1.91	0.47
นาทราย	8,486	10,144	1,658	9.04	3.26	10,599	455	6.64	1.12
คำเตย	7,192	9,102	1,910	10.41	4.43	9,797	695	10.15	1.91

ที่มา: กองการทะเบียน กรมการปกครอง, ที่ทำการปกครอง จังหวัดนครพนม

ข. ในระดับเทศบาลเมือง

ประชากรในเขตเทศบาลเมืองนครพนม ในระยะ 20 ปีที่ผ่านมา ระหว่าง พ.ศ. 2507-2527 จำนวนประชากรในเขตเทศบาลเพิ่มขึ้น 19,601 คน เฉลี่ยปีละประมาณ 980 คน หรือขยายตัวในอัตรา 4.53% ต่อปี การขยายตัวของประชากรในช่วง พ.ศ. 2507-2515 อยู่ในอัตราที่สูงประมาณ 5.76% ต่อปี หลังจากนั้นการขยายตัวในช่วง 2516-2522 อยู่ในอัตราที่ไม่ค่อยสม่ำเสมอและมีการขยายเขตเทศบาลในเดือน มี.ค. 2523 จนถึงปัจจุบันตัวเลขจำนวนประชากรมีการเปลี่ยนแปลงที่ไม่ค่อยสม่ำเสมอ เช่นเดียวกับในช่วง 2516-2522 แต่การเปลี่ยนแปลงมีน้อยกว่า

การคำนวณอัตราการขยายตัวของประชากรในเขตเทศบาล

โดยวิธีการหาอัตราการขยายตัวแบบต่อเนื่อง (Exponential Regression Method $P_n/P_0 = e^{rn}$) ได้พิจารณาอัตราการขยายตัวของประชากรในเขตนี้ไว้ 3 ระดับจากช่วงเวลาต่าง ๆ เพื่อนำมาใช้คาดประมาณประชากรในอนาคต

ก. อัตราการขยายตัวระดับสูง 3.05% คำนวณจากช่วง พ.ศ. 2522-2527

ข. อัตราการขยายตัวระดับกลาง 2.24% คำนวณจากช่วง พ.ศ. 2520-2527

ค. อัตราการขยายตัวระดับต่ำ 1.49% คำนวณจากช่วง พ.ศ. 2517-2527

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 4.10 แสดงจำนวนประชากรจำแนกตามหมวดอายุและเพศในเขตเทศบาลเมืองนครพนม เดือน ตุลาคม 2528

หมวดอายุ	จำนวนประชากร			อัตราส่วนระหว่างเพศ		อัตราส่วนระหว่างหมวดอายุรวม	อัตราส่วนระหว่างหมวดอายุ	
	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง		ชาย	หญิง
ยอดรวม	14,394	16,376	30,770	46.78	53.22	100.00	46.78	53.22
0 - 4 ปี	1,121	1,011	2,132	52.58	47.42	6.93	3.64	3.29
5 - 9 ปี	1,313	1,570	2,883	45.54	54.46	9.37	4.27	5.10
10 - 14 ปี	2,168	1,972	4,140	52.37	57.63	13.54	7.04	6.41
15 - 19 ปี	1,847	2,072	3,919	47.13	52.87	12.74	6.00	6.74
20 - 24 ปี	1,209	1,595	2,804	43.12	56.88	9.11	3.93	5.18
25 - 29 ปี	1,110	1,646	2,756	40.28	59.72	8.96	3.61	5.35
30 - 34 ปี	1,083	1,468	2,551	42.45	57.55	8.29	3.52	4.77
35 - 39 ปี	1,011	993	2,004	50.55	49.55	6.51	3.29	3.22
40 - 44 ปี	856	891	1,747	49.00	51.00	5.68	2.78	2.90
45 - 49 ปี	543	658	1,201	45.21	54.79	3.90	1.76	2.14
50 - 54 ปี	521	705	1,226	42.50	57.50	3.98	1.69	2.29
55 - 59 ปี	426	514	940	45.32	54.68	3.06	0.39	1.67
60 - 64 ปี	390	496	886	44.02	55.98	2.88	1.27	1.61
65 - 69 ปี	390	297	687	56.77	43.23	2.23	1.27	0.96
70 ปีขึ้นไป	406	488	894	45.41	54.59	2.91	1.32	1.59

ที่มา: การสำรวจงานสนาม กองวิจัย สำนักผังเมือง

ตารางที่ 4.11 แสดงจำนวนประชากรในเขตเทศบาลเมืองนครพนม อ. เมืองฯ จ.นครพนม

ปี พ.ศ.	จำนวนประชากรในเขตเทศบาลเมืองนครพนม					จำนวนประชากรรวม	
	รวม	ชาย	หญิง	อัตราส่วนระหว่างเพศ		อ. เมืองฯ ไม่รวมเทศ บาล	จังหวัด
				ชาย	หญิง		
2507	13,230	6,640	6,590	50.19	49.81	72,767	485,613
2508	13,683	6,830	6,853	49.92	50.08	54,373	500,113
2509	14,477	7,235	7,242	49.98	50.02	55,848	514,494
2510	15,367	7,649	7,718	49.78	50.22	57,433	530,269
2511	16,541	8,216	8,325	49.67	50.33	60,323	549,131
2512	17,794	8,791	9,003	49.40	50.60	62,668	567,469
2513	18,875	9,321	9,554	49.38	50.62	65,263	586,097
2514	19,836	9,799	10,037	49.40	50.60	68,073	605,302
2515	21,019	10,348	10,671	49.23	50.77	70,814	623,913
2516	27,292	13,970	13,322	50.19	48.81	68,365	678,724
2517	28,296	14,415	13,881	50.94	49.06	70,555	678,756
2518	27,782	14,117	13,665	50.81	49.19	72,031	694,692
2519	27,710	14,120	13,590	50.96	49.04	81,761	702,556
2520	28,063	14,370	13,693	51.21	48.79	83,165	717,256
2521	28,136	14,374	13,762	51.09	48.91	84,999	730,052
2522	28,187	14,336	13,851	50.86	49.14	87,061	745,390
2523	33,327	16,851	16,386	50.70	49.30	83,952	760,399
2524	32,886	16,668	16,218	50.68	49.32	85,536	770,020
2525	32,976	16,738	16,238	50.76	49.24	86,869	540,642
2526	32,415	16,394	16,021	50.58	49.42	89,799	566,953
2527	32,831	16,586	16,255	50.52	49.48	91,206	577,782

ที่มา: กองการทะเบียน กรมการปกครอง

5. ลักษณะองค์ประกอบของการเปลี่ยนแปลง

ก. ในระดับอำเภอเมือง

จากสถิติประชากรในอดีตและอัตราการขยายตัวของประชากรในเขต
 อ.เมือง จะเห็นว่าการขยายตัวของประชากรมีอัตราที่ลดลง กล่าวคือในช่วง พ.ศ. 2508-
 2513 มีอัตราการขยายตัวประมาณ 3.65% ต่อปี ช่วง พ.ศ. 2513-2518 มีอัตราการขยายตัว
 ลดลงเหลือประมาณ 1.97% ต่อปี ทั้งนี้เนื่องจากสภาพเศรษฐกิจ สังคม ของประชากรในเขตนี้
 โดยทั่วไปถือได้ว่าเป็นชุมชนเกษตรกรรม ประชากรประกอบอาชีพทำไร่ทำนา การพัฒนาด้าน
 อุตสาหกรรมอันจะก่อให้เกิดแรงกระตุ้นต่อการขยายตัวด้านเศรษฐกิจ สังคม และประชากร
 มีความเป็นไปได้ได้น้อยมาก เท่าที่มีอยู่ส่วนใหญ่จะเป็นโรงสีขนาดเล็กที่ไม่จำเป็นต้องใช้แรงงาน
 มากนัก ดังนั้นการเปลี่ยนแปลงของประชากรในเขตนี้จึงเป็นไปในลักษณะตามธรรมชาติ (การ
 เกิด-การตาย)

ข. ในระดับเทศบาลเมือง

ปัจจัยที่ทำให้จำนวนประชากรเปลี่ยนแปลงไปได้แก่ การเกิด การตายและ
 การย้ายถิ่น สำหรับอัตราการเกิดภายในเขตเทศบาลในปี 2527 อยู่ในอัตราประมาณพันละ
 33.13 ซึ่งสูงขึ้นจากปีก่อน ๆ ทั้งนี้ส่วนหนึ่งอาจเป็นเพราะผู้ที่มีภูมิลำเนาอยู่นอกเขตเทศบาลเข้า
 มาใช้บริการในโรงพยาบาลจังหวัดซึ่งอยู่ภายในเขตเทศบาล ทำให้มีการแจ้งเกิดสูง

ส่วนอัตราการตาย ระยะเวลา พ.ศ. 2520-2527 ที่ผ่านมามีอัตราที่ไม่ต่าง
 กันนัก ในปี พ.ศ. 2527 มีอัตราการตายประมาณ 3.14 ต่อประชากร 1 พันคน

ปัจจัยที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงจำนวนประชากร ก็คือ
 การย้ายถิ่น ระหว่างปี 2520-2527 อัตราการย้ายออกและย้ายเข้าไม่ต่างกันมากนัก การย้าย
 เข้าส่วนใหญ่เป็นการเข้ามาเพื่อประกอบอาชีพและย้ายตามครอบครัว ผู้ที่ย้ายเข้ามานอกจากจะ
 เป็นผู้ที่มีภูมิลำเนาอยู่ในเขต อ.เมืองนครพนมเป็นส่วนใหญ่แล้ว รองลงมา เป็นผู้ที่มีภูมิลำเนาอยู่ใน
 กรุงเทพฯ อุตรธานี และอุบลราชธานี อัตราส่วนผู้ย้ายเข้าทั้งหมดประมาณ 50.57 ต่อประชากร
 1 พันคน ในปี 2527 ส่วนการย้ายออกนั้นก็เช่นเดียวกับการย้ายเข้า คือย้ายออกไปเพื่อประกอบ

อาชีพและศึกษาต่อ ส่วนใหญ่เป็นการย้ายออกไปอยู่ภายใน อ.เมือง ส่วนต่างจังหวัดคือกรุงเทพฯ มุกดาหาร และสกลนคร อัตราส่วนผู้ย้ายออกประมาณ 65.40 ต่อประชากร 1 พันคนในปี 2527

6. การคาดคะเนประชากร

ก. ในระคับเทศบาลเมือง หลังจากที่ทหารอเมริกันถอนทัพออกจากประเทศไทย สภาพธุรกิจและการค้าของเมืองนครพนมซบเซาลง จึงทำให้อัตราการขยายตัวประชากรลดลง เพราะมีส่วนหนึ่งเป็นผู้มาลงทุนการค้ากับทหารอเมริกัน ในปัจจุบันสถานประกอบการค้าส่วนใหญ่จะเป็นร้านค้าขนาดเล็กประเภทขายปลีก และประชากรส่วนใหญ่ที่ประกอบอาชีพเกี่ยวกับการค้า แรงงาน การผลิตและข้าราชการ ซึ่งมีการขยายตัวในด้านการจ้างงานได้น้อย เนื่องจากสภาพเศรษฐกิจ สังคมของชุมชนไม่เอื้ออำนวย การขยายตัวของประชากรแม้จะมีอัตราการเกิดสูงกว่าการตายมาก แต่เพราะมีอัตราการย้ายออกสูงกว่าอัตราการย้ายเข้า ทำให้อัตราการเพิ่มสุทธิอยู่ในระดับที่ต่ำ การคาดคะเนประชากรในระคับเทศบาลเมืองในอนาคต โดยใช้ฐานการคำนวณจากข้อมูลประชากร ปี 2517-2527 จึงใช้อัตราการขยายตัวของประชากรประมาณ 1.49% ต่อปีเป็นตัวกำหนด จะเห็นได้ว่าอัตราการขยายตัวของประชากรจังหวัดนครพนมเป็น 2.41% ต่อปี แต่ของเทศบาลเมืองนครพนมเป็นเพียง 1.49% ต่อปี ทั้งนี้เพราะว่าการเพิ่มของประชากรของจังหวัดนั้นส่วนใหญ่เป็นการเพิ่มของประชากรในพื้นที่รอบนอกของเทศบาลเมืองนครพนมอยู่แล้ว อีกทั้งประชากรในเขตเทศบาลตอนนี้ก็ไม่ค่อยสามารถที่จะขยายที่อยู่อาศัยออกไปได้มากนัก เนื่องจากที่ดินมีราคาสูงและสภาพภูมิประเทศรอบนอกที่ดินมีราคาถูกก็จะเป็นที่ลุ่ม จึงจำเป็นที่ประชากรจะกระจุกตัวอยู่ในบริเวณภายใน โดยมี การเพิ่มขึ้นของความสูงหรือไม่ก็เป็นการเพิ่มขึ้นของความหนาแน่น รวมทั้งผู้ที่มีกิจกรรมอยู่ในเทศบาล เมืองนครพนมส่วนหนึ่งก็เป็นข้าราชการที่เข้าบ้านอยู่ชั่วคราว อีกส่วนหนึ่งก็เป็นประเภทที่มีบ้านพักอาศัยอยู่นอกเขตเทศบาล แต่เดินทางเข้ามามีกิจกรรมในเขตเทศบาล รวมทั้งนักเรียนที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาล เมื่อเรียนจบชั้นมัธยมก็จะเดินทางไปศึกษาต่อในชั้นอุดมศึกษาจังหวัดอื่น จึงทำให้เขตเทศบาลเมืองนครพนมมีอัตราการขยายตัวของประชากรประมาณ 1.49 ต่อปี ตามระยะเวลาของแผนพัฒนาฯ ใ้ด้ดังนี้

พ.ศ. 2529 มี 33,817 คน เพิ่มจาก พ.ศ. 2527 จำนวน 986 คน
พ.ศ. 2534 มี 36,413 คน เพิ่มจาก พ.ศ. 2527 จำนวน 3,582 คน
พ.ศ. 2539 มี 39,207 คน เพิ่มจาก พ.ศ. 2527 จำนวน 6,376 คน
พ.ศ. 2544 มี 42,217 คน เพิ่มจาก พ.ศ. 2527 จำนวน 9,386 คน
พ.ศ. 2549 มี 45,457 คน เพิ่มจาก พ.ศ. 2527 จำนวน 12,626 คน

ศูนย์วิทยพัชร์พยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 4.12 แสดงปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงจำนวนประชากรในเขตเทศบาลเมืองนครพนม

ปี พ.ศ.	อัตราการเพิ่มต่อประชากรพันคน			อัตราการย้ายถิ่นต่อประชากรพันคน		
	อัตราการเกิด	อัตราการตาย	อัตราการเกิด อัตราการตาย	อัตรา การย้ายเข้า	อัตรา การย้ายออก	อัตราการย้ายเข้า อัตราการย้ายออก
2520	16.92	2.50	14.42	74.26	76.58	-2.32
2521	16.64	2.25	14.39	49.82	60.93	-11.11
2522	21.10	3.06	18.04	48.61	65.19	-16.58
2523	19.55	3.63	15.92	50.99	60.20	-9.21
2524	18.56	3.33	15.23	41.17	66.96	-25.79
2525	23.48	3.16	20.32	46.01	63.56	-17.55
2526	26.24	2.97	23.27	47.30	88.21	-40.91
2527	33.13	3.14	29.99	50.57	65.40	-14.83

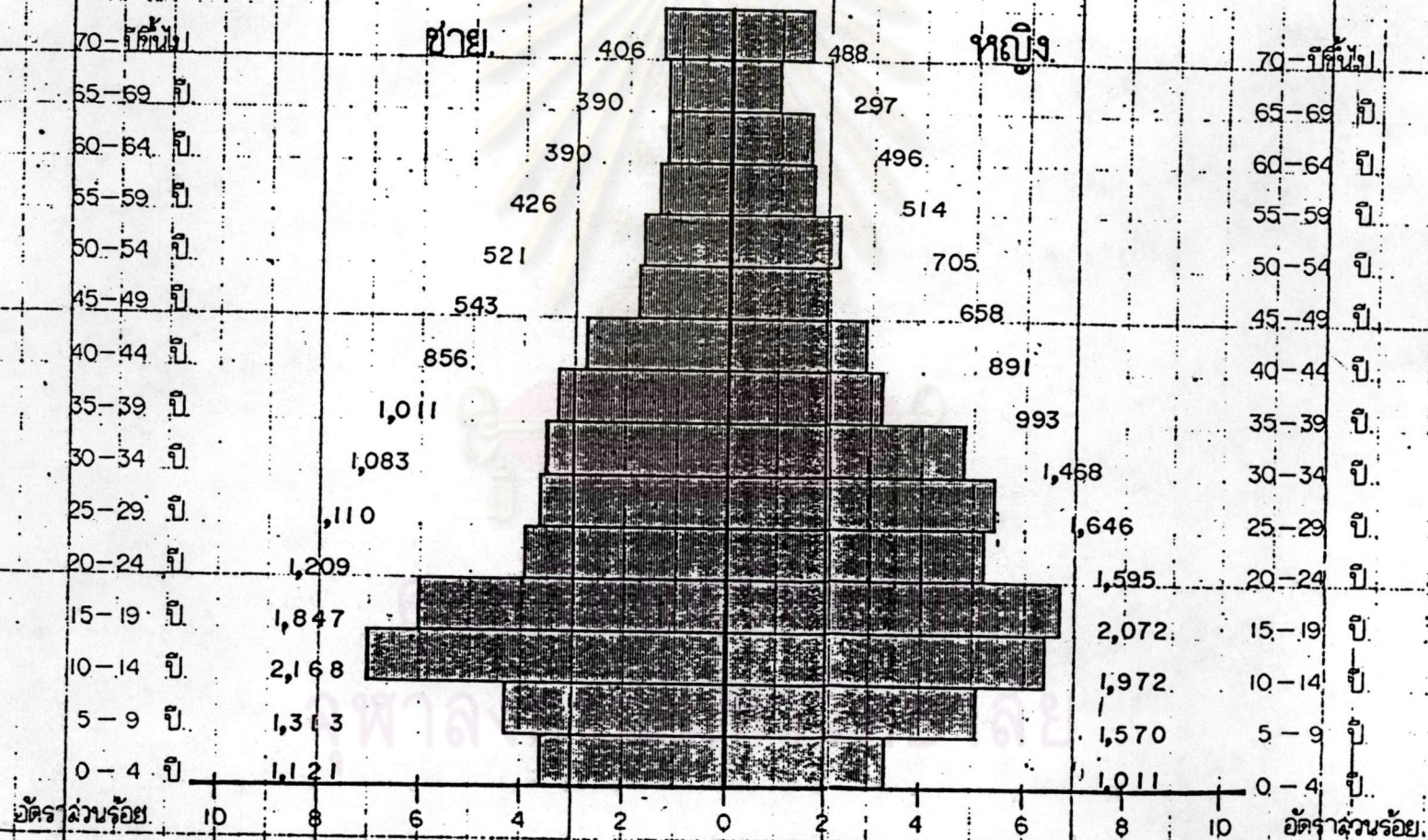
ที่มา: สำนักงานเทศบาลเมืองนครพนม

โครงสร้างของประชากรปี พ.ศ. 2528

เขตเทศบาลเมืองนครพนม

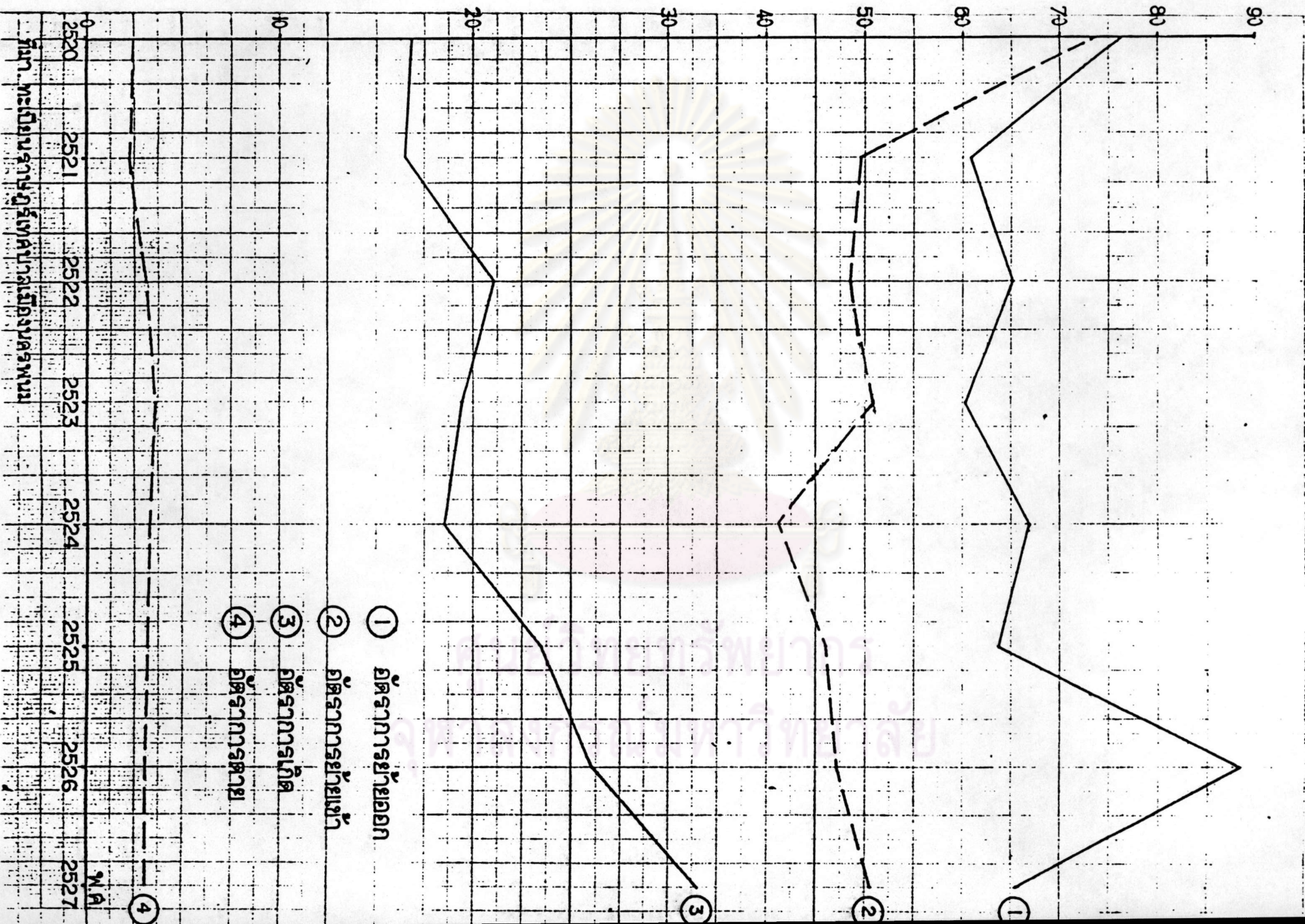
อำเภอเมือง
จังหวัดนครพนม

ที่มา: กองวิจัย สำนักงานเมือง

ภูมิภาคชาบวาลเมืองนครพนม

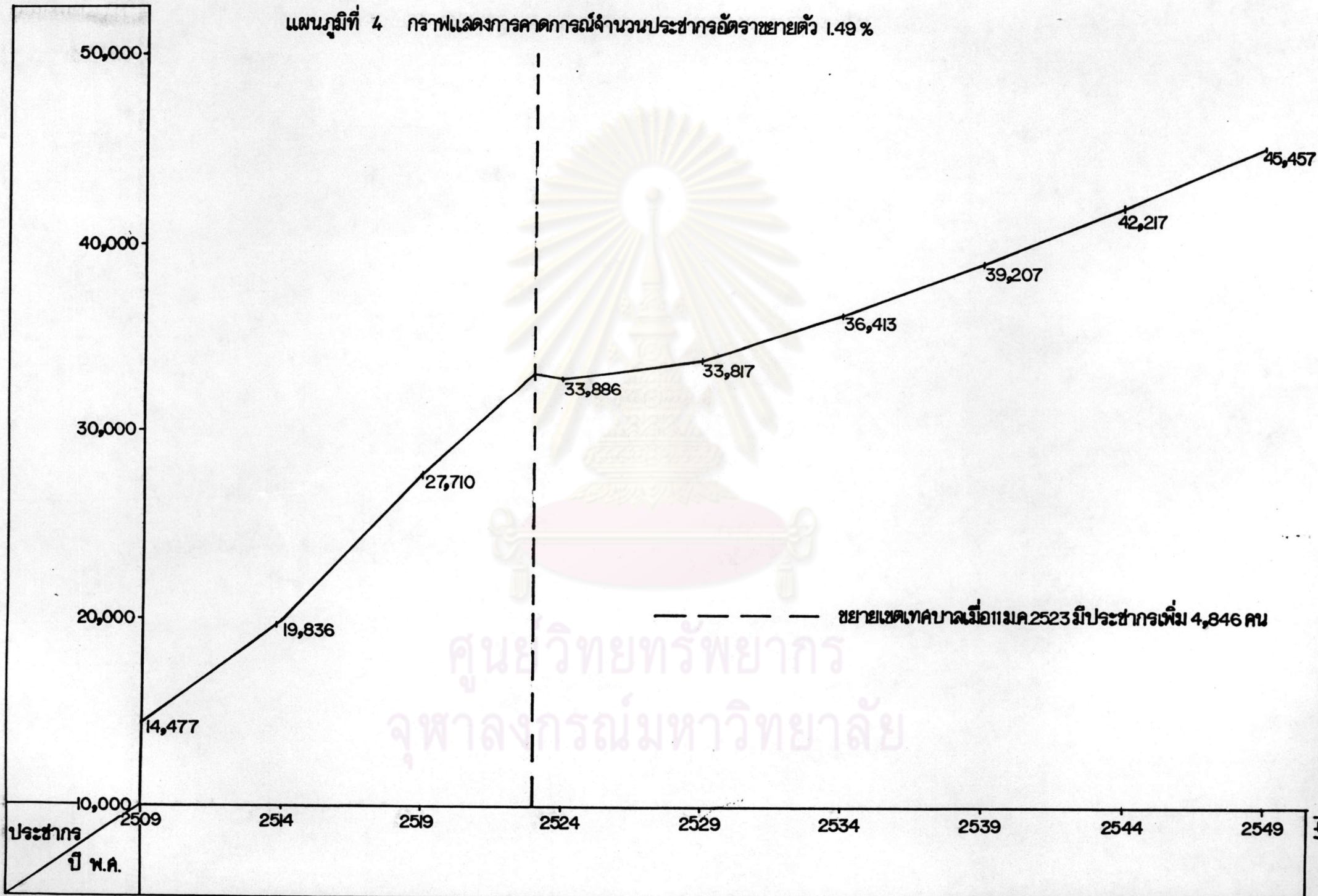

- ① อัตราการย้ายออก
- ② อัตราการย้ายเข้า
- ③ อัตราการเกิด
- ④ อัตราการตาย

ที่มา กระทรวงสาธารณสุขพม่าและกรมการปกครอง

แผนภูมิที่ 4 กราฟแสดงการคาดการณ์จำนวนประชากรอัตราขยายตัว 1.49 %

ลักษณะทางสังคม

1. โครงสร้างทางสังคม

การศึกษาถึงโครงสร้างทางสังคมของพื้นที่แต่ละแห่ง ทำให้เราทราบถึงบทบาทและปัญหาต่าง ๆ ของพื้นที่ มีประโยชน์ในการใช้ประกอบเป็นแนวนโยบายการพัฒนาพื้นที่นั้น ข้อมูลที่ใช้เป็นข้อมูลที่มาจากสถิติและหลักฐานของหน่วยราชการของจังหวัดนครพนม รวมทั้งการสำรวจในพื้นที่ โดยแบ่งออกเป็นช้อย่อยดังนี้

ก. ประเภทและขนาดของครอบครัว

เทศบาลเมืองนครพนมมีเนื้อที่ประมาณ 24.125 ตร.ก.ม. จากการสำรวจเมื่อเดือน ต.ค. 2528 มีประชากรจำนวน 30,770 คน จำนวนบ้าน 6,430 หลังคาเรือน จำนวนครอบครัว 6,406 ครัวเรือน ความหนาแน่นของประชากรโดยเฉลี่ย 1,268 คนต่อ 1 ตร.กม. ขนาดครอบครัวเฉลี่ยของชุมชนเมืองนครพนมประมาณ 4.8 คนต่อครอบครัว ขนาดครอบครัวจะเล็กกว่าเมื่อปี 2520 ซึ่งมีขนาดครอบครัว 6.2 คนต่อครอบครัว และยังมีขนาดเล็กกว่าขนาดครอบครัวของจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือและของประเทศ ซึ่งมีขนาดครอบครัว 6.3, 6.2 และ 5.7 ตามลำดับ (กองทะเบียน กรมการปกครอง ปี 2527) แสดงให้เห็นว่า ในชุมชนที่เป็นเมืองนิยมมีครอบครัวเล็ก เนื่องจากภาวะเศรษฐกิจและความเข้าใจให้ความร่วมมือในการวางแผนครอบครัว โดยเฉพาะจังหวัดนี้ประชากรจะอพยพไปทำงานทำในท้องถิ่นอื่นกันมาก และส่วนใหญ่จะเป็นเพศชาย

ข. ศาสนา สถานที่เกิด กลุ่มชาติพันธุ์ดั้งเดิม และผู้ลี้ภัยปัจจุบัน

ในเขตเทศบาลเมืองนครพนมมีประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ ประมาณร้อยละ 93 และศาสนาคริสต์ร้อยละ 6 ศาสนาอื่นร้อยละ 1 และมีเชื้อชาติไทยร้อยละ 87 เชื้อชาติญวนร้อยละ 12 เชื้อชาติจีน ลาว และอื่น ๆ ร้อยละ 1 เป็นประชากรที่เกิดในเขตเทศบาลนครพนมประมาณร้อยละ 80 เกิดที่อื่นร้อยละ 20 จังหวัดนครพนมมีชนกลุ่มน้อยเผ่าพันธุ์ต่าง ๆ อยู่ 7 เผ่าด้วยกัน ส่วนใหญ่จะอาศัยอยู่ในชนบท คือ เผ่าไทย-ลาว เผ่าผู้ไทย เผ่าฮ้อ เผ่าโซ เผ่าแสก เผ่ากะเลิง นอกจากนี้ชาวญวนที่อพยพเข้ามาอยู่ในจังหวัดนครพนม ส่วนใหญ่จะ

อยู่ใน อ.เมือง มีประมาณ 4,000 คน 600 ครอบครัว การอพยพเข้ามาของญวนเริ่มในสมัยรัชกาลที่ 1 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ สมัยองค์เชียงสือ รุ่นนี้ส่วนใหญ่ได้สัญชาติไทยแล้ว และมีญวนอพยพเข้ามาอีกมากในปี 2488-2489 เนื่องจากในปี 2489 ญวนกึ่งเอกราชคืนจากฝรั่งเศสและเริ่มอพยพเข้ามาในประเทศไทย โดยเข้ามาอยู่ใน 10 จังหวัด และในปี พ.ศ. 2496 ได้มีทั้งลาวและญวนประมาณ 3,000 คนอพยพหนีมาฝั่งจังหวัดนครพนม จนถึงรุ่นสุดท้ายปี 2518 ส่วนใหญ่มาจากท่าแขกประเทศลาว เป็นพวกญวนเหนือ อีกส่วนหนึ่งเป็นพวกญวนอพยพ พวกญวนได้มีการอพยพเข้ามาน้อยกว่า ตั้งแต่ พ.ศ. 2518 เป็นต้นมา พวกที่อพยพเข้ามาทั้งลาวและญวนจะส่งเข้าสถานที่ควบคุมผู้หลบหนีเข้าเมืองหมด สำหรับคนญวนที่อยู่ในเขตเทศบาลเมือง ส่วนใหญ่จะตั้งถิ่นฐานอยู่แถบบริเวณวัดศรีเทพ บริเวณวัดคาชอลิคด้านเหนือของเทศบาลเดิม อีกบริเวณคือบ้านนาจอก ต.หนองญาติ บริเวณสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย การเสียสละเพื่อสังคมของชาวญวน ส่วนใหญ่แล้วเพียงเพื่อเป็นทางให้ได้สิทธิในการได้ใบต่างด้าว และความสะดวกอื่น ๆ

ค. การศึกษาของประชากร

ในปี 2523 ในเขตเทศบาลเมืองนครพนม ประชากรที่กำลังศึกษาอยู่มีร้อยละ 45.12 เป็นผู้จบการศึกษาแล้วร้อยละ 81.00 และเป็นผู้ที่ไม่ได้รับการศึกษาร้อยละ 17.87 ปัจจุบันในปี 2528 จากการรณรงค์เพื่อการรู้หนังสือแห่งชาติ มีประชากรที่ยังไม่รู้หนังสือเพียงร้อยละ 0.5 เท่านั้น โดยผู้ที่ไม่รู้หนังสือส่วนใหญ่อายุมากกว่า 70 ปี และผู้ที่ย้ายเข้ามาใหม่ ล่าสุดตั้งแต่ปี 2530 นั้นจังหวัดนครพนมโดยศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดนครพนมประกาศว่า จังหวัดนครพนมปลอดผู้ไม่รู้หนังสือ

ง. สถานภาพสมรสและการวางแผนครอบครัว

ในปี 2523 ประชากรอายุ 13 ปีขึ้นไปมีผู้ที่เป็นโสดร้อยละ 41.78 สมรสแล้วร้อยละ 56.88 และไม่ทราบแน่นอนอีกร้อยละ 0.34 ผู้ที่สมรสแล้วอยู่ในกลุ่มอายุ 25-29 ปีมากที่สุด รองลงมาได้แก่กลุ่มอายุ 30-34 ปี และ 35-39 ปีตามลำดับ ผู้ที่โสดอยู่ในกลุ่ม 15-19 ปีมากที่สุด รองลงมาได้แก่กลุ่มอายุ 20-24 ปี ประชากรหญิงคุมกำเนิดร้อยละ 30.58 ไม่คุมกำเนิดร้อยละ 61.36 ไม่ทราบร้อยละ 8.05 หญิงคุมกำเนิดมากกว่าชาย

ลักษณะทางสังคม

ก. สถาบันทางราชการ สถาบันราชการส่วนใหญ่ตั้งอยู่บริเวณสองข้างถนนอภิบาลบัญชา ซึ่งจัดเป็นศูนย์ราชการ และมีบางหน่วยงานตั้งอยู่ริมแม่น้ำโขงถนนสุนทรวิจิตร ศาลากลางปัจจุบัน เป็นศาลากลางที่สร้างขึ้นใหม่ในเนื้อที่บริเวณประมาณ 53 ไร่ 3 งาน 27.9 ตารางวา มีหน่วยงานที่ปฏิบัติงานในศาลากลางประมาณ 18 หน่วยงาน หน่วยงานที่ตั้งอยู่เป็นเอกเทศ 41 หน่วยงาน หน่วยงานที่ตั้งในอาคารอำเภอเมืองและเป็นส่วนหนึ่งของบริเวณอื่น 7 หน่วยงาน มีจำนวนข้าราชการ พนักงาน และลูกจ้างรวมประมาณ 3,252 คน หน่วยงานที่มีบ้านพักข้าราชการ 49 หน่วยงาน บ้านพักเป็นอาคารเดี่ยว 204 หลัง เรือนแถว 409 ห้อง มีข้าราชการพักในบ้านพัก 1,061 คน พักในบ้านเช่า 455 คน

ข. สถานศึกษา ในเขตชุมชนเมืองนครพนม มีสถานศึกษา 12 แห่ง เป็นโรงเรียนของรัฐ 10 แห่ง เอกชน 2 แห่ง มีโรงเรียนสอนระดับอนุบาลถึงประถมศึกษา 5 แห่ง อนุบาลถึงมัธยมต้น 1 แห่ง สอนเฉพาะประถมศึกษา 4 แห่ง และสอนระดับมัธยมต้นถึงมัธยมปลาย 2 แห่ง นอกจากนี้มีโรงเรียนสารพัดช่าง ซึ่งสอนวิชาชีพให้กับนักเรียนในโรงเรียนสามัญ และมีการสอนวิชาชีพระยะสั้นให้แก่ประชาชนทั่วไปด้วย มีนักเรียนวิชาชีพระยะสั้นประมาณ 1,293 คน และมีหน่วยจัดการศึกษานอกโรงเรียน มีนักเรียนประมาณ 109 คน โดยอาศัยอาคารเรียนของโรงเรียนนครพนมวิทยาคมเป็นสถานที่สอน

ในชุมชนนี้มีการศึกษา 3 ระดับ คือ อนุบาล ประถมศึกษา และมัธยมศึกษาสามัญ มีนักเรียนรวม 10,184 คน ครูรวม 493 คน ห้องเรียนรวม 318 ห้อง มีนักเรียนประมาณ ร้อยละ 33 ของประชากร

ส่วนการศึกษาระดับสูงของจังหวัดมีเพียง 2 สถาบันเท่านั้น คือ วิทยาลัยเทคนิค นครพนม และวิทยาลัยเกษตรกรรมนครพนม และทั้ง 2 แห่งมีหลักสูตรการสอนระดับ ปวช. ปวท. และ ปวส. มีนักเรียนรวม 2,638 คน นอกจากนี้ยังมีโรงเรียนระดับประถมศึกษา ตั้งอยู่ใกล้กับเขตเทศบาลอีก 2 แห่ง คือโรงเรียนชุมชนอาจสามารถ และโรงเรียนเมืองนครพนม ซึ่งมีนักเรียน 508 คน ในสถานศึกษาทั้ง 4 แห่งนี้ อย่างไรก็ตามนักศึกษาและนักเรียนทั้ง 4 แห่ง

นอกเขตเทศบาลนี้ ส่วนใหญ่จะมีภูมิลำเนาอยู่ภายในเขตเทศบาลถึงประมาณร้อยละ 62 ของนักเรียน สามารถแยกระดับการศึกษาได้ดังนี้

ระดับก่อนประถมศึกษา มีนักเรียน 829 คน ประมาณร้อยละ 8 ของนักเรียนทั้งหมด หรือร้อยละ 3 ของประชากร อัตราเฉลี่ยครูต่อนักเรียนเท่ากับ 1 : 25 ห้องเรียนต่อนักเรียนเท่ากับ 1 : 35

ระดับประถมศึกษา มีนักเรียน 4,804 คน ประมาณร้อยละ 47 ของนักเรียนหรือร้อยละ 16 ของประชากร อัตราเฉลี่ยครูต่อนักเรียนเท่ากับ 1 : 23 ห้องเรียนต่อนักเรียนเท่ากับ 1 : 28

ระดับมัธยมศึกษา มีนักเรียน 4,551 คน คิดประมาณร้อยละ 45 ของนักเรียนหรือร้อยละ 14 ของประชากร อัตราเฉลี่ยครูต่อนักเรียน 1 : 18 ห้องเรียนต่อนักเรียน 1 : 37

การให้บริการด้านการศึกษาของชุมชนนี้นับว่าอยู่ในเกณฑ์ดี เนื่องจากสัดส่วนครูและห้องเรียนต่อนักเรียน อยู่ในเกณฑ์ดีกว่าเกณฑ์มาตรฐานในทุกระดับการศึกษา

สำหรับภูมิลำเนาของนักเรียนส่วนใหญ่จะมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตเทศบาลเมือง คือประมาณร้อยละ 69 นอกเขตเทศบาลคือมีภูมิลำเนาในอำเภอต่าง ๆ ประมาณร้อยละ 28 เช่น อ.เมือง อ.ท่าอุเทน อ.ศรีสงคราม อ.ปลาปาก มากกว่าอำเภออื่น ๆ และมีภูมิลำเนาอยู่จังหวัดอื่นในภาคนี้ประมาณร้อยละ 3 สำหรับจังหวัดอื่นในภาคอื่นมีบ้างเล็กน้อย

ก. การสาธารณสุข ในชุมชนเมืองนครพนมมีโรงพยาบาลประจำจังหวัด 1 แห่ง ตั้งอยู่ริมถนนอภิบาลบัญชา บริเวณศูนย์ราชการ มีนายแพทย์ 15 คน ทันตแพทย์ 2 คน เภสัชกร 2 คน พยาบาล 100 คน พนักงานพยาบาล 69 คน เตียงคนไข้ 360 เตียง ในปีหนึ่งมีคนไข้มารับบริการตรวจรักษาใช้นอกประมาณ 119,057 คน คนไข้ใน 18,824 คน นอกจากนี้มีสาธารณสุขจังหวัด อำเภอ สำนักงานส่วนมาเลเซียที่ 7 หน่วยงานโรค และศูนย์บริการสาธารณสุขของเทศบาล ซึ่งมีพยาบาลประจำ 1 คน และในชุมชนมีคลินิกที่ดำเนินการโดยเอกชน 12 แห่ง มีแพทย์ 18 คน พยาบาล 10 คน และพนักงานพยาบาล 11 คน เนื่องจากในชุมชนนี้

ไม่มีโรงพยาบาลเอกชน โรงพยาบาลของรัฐจึงต้องรับภาระในการให้บริการผู้เจ็บป่วยทั้งในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาล เมื่อเปรียบเทียบผู้บริการกับประชาชนในชุมชนนี้ เฉพาะภาครัฐจะได้สัดส่วนแพทย์ต่อประชากรเท่ากับ 1 ต่อ 2,051 พยาบาลและเจ้าหน้าที่พยาบาลต่อประชากรเท่ากับ 1 ต่อ 182 และเตียงคนไข้ต่อประชากรเท่ากับ 1 ต่อ 85 นับได้ว่าสัดส่วนในชุมชนนครพนมนี้ต่ำกว่ามาตรฐานกำหนด

ง. งานรักษาความปลอดภัย

งานรักษาความปลอดภัย อยู่ในความรับผิดชอบของสถานีตำรวจภูธรเมืองนครพนม ในเขตเทศบาลมีการกระจายของจุดตรวจการณ์ และป้อมตำรวจอย่างทั่วถึง

คดีที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่เกิดในเขตเทศบาล มากกว่าคดีที่เกิดขึ้นนอกเขตเทศบาล เป็นเพราะสังคมมีความเป็นเมืองมากขึ้น ทำให้เกิดการขัดแย้งกันมาก คดีที่มีมากที่สุด ได้แก่ ความผิดตาม พ.ร.บ. จราจรทางบก รองลงมาได้แก่คดีลักทรัพย์

บริเวณที่เกิดคดีมากเป็นบริเวณที่มีประชากรหนาแน่น มีโครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคมซับซ้อน เช่น ในเขตตำบลในเมือง นอกนั้นกระจายไปตามตำบลอื่น ๆ ในเขตอำเภอเมือง คดีที่เกิดจากอบายมุขต่าง ๆ เช่น คดียาเสพติด ประทุษร้ายต่อชีวิต และมีคดีที่เกิดเพราะเป็นเมืองชายแดน คือหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย

สภ.อ. เมืองนครพนม มีอัตรากำลังเจ้าหน้าที่ตำรวจ 145 คน ประกอบด้วย ตำรวจชั้นสัญญาบัตร 15 คน เจ้าหน้าที่ตำรวจชั้นประทวน 130 คน มีสายตรวจรถยนต์ 1 คัน จักรยานยนต์ 3 คัน ตรวจทั้งกลางวันและกลางคืน

จ. สถานพักผ่อนหย่อนใจ ในบริเวณชุมชนเมืองนครพนมมีส่วนสาธารณะ 4 แห่งคือ

สวนสาธารณะท้ายเมือง, บริเวณริมฝั่งโขง ถนนสุนทรวิจิตร เป็นบริเวณร่มรื่นที่มีคนในชุมชนมาพักผ่อนเป็นจำนวนมากกว่าบริเวณอื่น โดยทั่วไปบริเวณริมแม่น้ำโขงจะมีคนนิยมมาพักผ่อนกันเป็นประจำทุกวันในตอนเย็น เช่นบริเวณที่มีเขื่อนกัน

ตารางที่ 4.13 ตารางสถิติอาชญากรรมในเขตเทศบาลเมืองนครพนม

ประเภทคดี	พ.ศ.2523	พ.ศ.2524	พ.ศ.2525	พ.ศ.2526	พ.ศ.2527	พ.ศ.2528
1. ประทุษร้ายต่อชีวิต	ตรวจสอบ ไม่ได้	28 ราย	16 ราย	17 ราย	12 ราย	8 ราย
2. ลักทรัพย์	58 ราย	39 ราย	41 ราย	33 ราย	47 ราย	89 ราย
3. วิ่งราวทรัพย์	1 ราย	7 ราย	-	-	-	-
4. ชิงทรัพย์	ตรวจสอบ ไม่ได้	2 ราย	-	-	-	-
5. ปล้นทรัพย์	ตรวจสอบ ไม่ได้	4 ราย	5 ราย	3 ราย	2 ราย	1 ราย
6. ยาเสพติด	28 ราย	40 ราย	38 ราย	59 ราย	33 ราย	33 ราย
7. วางเพลิง	-	-	-	-	-	1 ราย
8. อุบัติเหตุ	12 ราย	10 ราย	29 ราย	22 ราย	16 ราย	19 ราย
9. พ.ร.บ.จราจร	891 ราย	428 ราย	790 ราย	778 ราย	558 ราย	606 ราย
10. หลบหนีเข้าเมือง	44 ราย	26 ราย	95 ราย	65 ราย	364 ราย	24 ราย
รวมทั้งสิ้น	1,034 ราย	584 ราย	1,014 ราย	977 ราย	1,032 ราย	781 ราย

ที่มา: สถานีตำรวจภูธร อำเภอเมืองนครพนม

สวนสาธารณะหนองบึก ถนนอภิบาลบุญชา มีบริเวณกว้างมีขึงปลูกบัวและ
สนามเด็กเล่น ส่วนสวนสาธารณะหนองแสง (สวนหลวง ร.9) บนเส้นทางนครพนม-ท่าอุเทน
มีบริเวณกว้างขวางพร้อมสระน้ำ ซึ่งมีการสงวนพันธุ์สัตว์น้ำเป็นที่นิยมมากของประชาชนในเขต
เทศบาล นอกจากนี้ยังมีสวนสาธารณะท้ายเมือง (โรงฆ่าสัตว์) ถนนพินิจรังสรรค์ เนื้อที่บริเวณ
สวนสาธารณะทั้งหมดประมาณ 108 ไร่ 2 งาน 91.5 ตารางวา

นอกจากนี้ยังมีสนามกีฬาจังหวัด เนื้อที่บริเวณประมาณ 75 ไร่ และมีสนาม
แบดมินตันของสมาคมพ่อค้า สนามเทนนิสของราชการ สโมสรข้าราชการ และโรงภาพยนตร์ 3
แห่ง สถานเริงรมย์ 8 แห่ง เช่น ห้องอาหารมีดนตรี คอฟฟี่ชอป ไนต์คลับ และลานสเก็ต

จ. ศาสนาสถานและโบราณสถาน

ในชุมชนเมืองนครพนม มีวัดทางพุทธศาสนา 15 แห่ง สำนักสงฆ์ 1 แห่ง
โบสถ์ทางศาสนาคริสต์ 2 แห่ง รวมทั้งศาลเจ้าจีน และศาลเจ้าญวนด้วย รวมพื้นที่ทั้งหมดได้
ประมาณ 330.01 ไร่

โบราณสถานในเขตเทศบาลเมืองนครพนม นอกจากวัดเก่าแก่แล้ว นับได้
ว่าไม่มีโบราณสถานที่สำคัญ มีแต่โบราณสถานที่อยู่นอกเขตเทศบาลออกไป ที่สำคัญมี 4 แห่งได้แก่
วัดพระธาตุพนม วัดพระธาตุเรณู วัดโพธิ์ไชย และวัดพระธาตุท่าอุเทน

ช. ตลาดสด ในชุมชนเมืองนครพนมมีตลาดสด 3 แห่งคือ

ตลาดสดเทศบาล ถนนสุนทรวิจิตร สภาพและลักษณะอาคารค่อนข้างทรุด
โทรม เนื้อที่บริเวณประมาณ 2 ไร่ 1 งาน 27.7 ตารางวา มีจำนวนผู้ขายในอาคาร 100
แผง นอกอาคาร 50 แผง มีที่จอดรถและห้องน้ำห้องส้วมพร้อม

ตลาดสดเทศบาล บริเวณถนนอภิบาลบุญชา มีเนื้อที่บริเวณประมาณ 1 ไร่
1 งาน 50 ตารางวา มีจำนวนผู้ขายในอาคาร 150 แผง นอกอาคาร 200 แผง มีบริการที่
จอดรถ ห้องน้ำห้องส้วม สภาพอาคารควรได้รับการปรับปรุง

ตลาดเอกชน ถนนอภิบาลบุญชา มีจำนวนผู้ขายในอาคาร 100 แผง

นอกอาคาร 150 แห่ง มีบริเวณที่จอดรถ มีห้องน้ำห้องส้วม สภาพอาคารควรได้รับการปรับปรุง
เนื้อที่บริเวณประมาณ 2 ไร่

ข. การดับเพลิง

การดับเพลิงขึ้นอยู่กับฝ่ายป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ของเทศบาล
เมืองนครพนม ตั้งอยู่บริเวณสำนักงานเทศบาลเมืองนครพนม ถนนอภิบาลบัญชา ตำบลในเมือง
อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม มีอัตรากำลัง 27 คน จำนวนรถดับเพลิงปฏิบัติการ 4 คัน
รถลำเลียงบรรทุกน้ำ 2 คัน จำนวนท่อธารประปา (หัวดับเพลิง) 30 จุด นอกจากบริการดับเพลิง
แล้ว ในบริเวณที่มีน้ำท่วมขัง ฝ่ายบรรเทาสาธารณภัยก็จะนำรถปฏิบัติการและเครื่องมือไปสูบน้ำ
ออกจากบริเวณที่ลุ่มนั้น โดยร่วมมือกับเจ้าหน้าที่งานอื่นที่เกี่ยวข้อง

สถิติอัคคีภัยในเขตเทศบาล จากปี 2523 ถึงปี 2527 มีทั้งหมดรวม 14
ครั้ง ซึ่งในปี 2526 เกิดมากที่สุดถึง 5 ครั้ง สาเหตุส่วนใหญ่เกิดจากไฟฟ้าลัดวงจร

ค. การไปรษณีย์โทรเลข

บริการด้านการสื่อสารและโทรคมนาคมในตัวเมืองนครพนม อยู่ภายใต้การ
ดูแลและรับผิดชอบของสำนักงานไปรษณีย์โทรเลข เขต 4 ซึ่งตั้งอยู่ในอำเภอเมือง จังหวัด
ขอนแก่น ภายในตัวเมืองนครพนมมีที่ทำการไปรษณีย์โทรเลข 1 แห่ง เป็นประเภทรับ-จ่าย
(ปทจ.) โดยมีอัตรากำลังเจ้าหน้าที่ 35 คน รถยนต์ 1 คัน รถจักรยานยนต์ 15 คัน มีไปรษณีย์
ตำบลทุกตำบล และนอกจากนี้มีไปรษณีย์อนุญาติเอกชน 1 แห่ง อยู่ที่ค่ายทหารนาโพธิ์ ในเขต
เทศบาลเมืองนครพนม มีตู้ไปรษณีย์ 32 ตู้ และในด้านโทรคมนาคม มีสถานีวิทยุโทรคมนาคม 1
แห่ง ปี พ.ศ. 2528 มีปริมาณจดหมาย 3,662,360 ฉบับ จำนวนพัสดุภัณฑ์ 509,440 ชิ้น
จำนวนธนาณัติ 25,217 ฉบับ

ง. สถานบริการ

1. ธนาคาร ธนาคารในเขตเทศบาลเมืองนครพนม มีสาขาของธนาคาร
พาณิชย์อยู่ 7 ธนาคาร ได้แก่

- ธนาคารออมสิน
- ธนาคารกรุงไทย จำกัด
- ธนาคารกรุงเทพฯ พาณิชยการ จำกัด
- ธนาคารกรุงเทพ จำกัด
- ธนาคารกสิกรไทย จำกัด
- ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร
- ธนาคารทหารไทย

2. โรงแรม ในชุมชนเมืองนครพนมมีโรงแรม 10 แห่ง บังกาโล 3 แห่ง เช่น โรงแรมนครพนม โรงแรมเฟิสท์ โรงแรมวินเซอร์ ฯลฯ โรงแรมทั้งหมดนี้จะมีห้องพักในโรงแรมบริการผู้เข้าพัก 379 ห้อง และบังกาโลอีกประมาณ 25 ห้อง รวมทั้งหมดประมาณ 404 ห้อง เมื่อดูจากกรวิเคราะห์ความต้องการห้องพักในอนาคตของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย คาดว่าจำนวนห้องพักในปัจจุบันจะมีเพียงพอความต้องการไปจนถึงปี 2534

3. โรงภาพยนตร์ ในนครพนมมีจำนวนน้อย คือมี 3 แห่ง ได้แก่ โรงภาพยนตร์เจริญรัตน์, โรงภาพยนตร์เทพนครและโรงภาพยนตร์ศรีเทพ

เคหะการ

ก. ลักษณะการพักอาศัย

ลักษณะการพักอาศัยในเขตเทศบาลเมืองนครพนม แบ่งเป็นประเภทใหญ่ ๆ ตามลักษณะของการพักอาศัยดังนี้

1) ที่อยู่อาศัยโดยทั่วไป

จำนวนบ้านในเขตเทศบาลจากการสำรวจเมื่อเดือนตุลาคม 2528 มีจำนวนทั้งหมด 6,430 หลัง (ไม่รวมอาคารที่เป็นที่ทำการของรัฐ และสถาบันต่าง ๆ) เป็นอาคารพักอาศัย 5,676 หลัง อาคารพาณิชย์ 668 หลัง และอุตสาหกรรม 86 โรง ลักษณะอาคาร อาคารเดี่ยว 4,558 หลัง ตึกแถว 544 หลัง ห้องแถว 1,405 หลัง และอื่น ๆ 9 หลัง รายละเอียดดังตาราง 4.14 ที่อยู่อาศัยในเขตชุมชนเก่าจะเป็นบ้านไม้และครึ่งตึกครึ่งไม้

ตารางที่ 4.14 ตารางลักษณะกายภาพในเขตเทศบาลเมืองนครพนม จังหวัดนครพนม ปี พ.ศ.2528

ลักษณะอาคาร	ลักษณะอาคาร				วัสดุก่อสร้าง				วัสดุมุงหลังคา				จำนวนชั้นอาคาร			
	อาคารเดี่ยว	ตึกแถว	ห้องแถว	อื่น ๆ	ไม้	ครึ่งตึกครึ่งไม้	คอนกรีต	อื่น ๆ	กระเบื้อง	สังกะสี	วัสดุไม้ไผ่	อื่น ๆ	ชั้นเดียว	สองชั้น	สามชั้น	มากกว่า
พักอาศัยทั่วไป	4,245	263	1,159	9	3,796	1,596	266	18	1,003	4,534	9	130	3,068	2,590	18	-
อาคารพาณิชย์	171	263	234	-	204	172	290	2	107	378	1	182	203	393	66	6
อุตสาหกรรม	60	15	11	-	42	21	21	2	4	66	1	15	45	34	7	-
อาคารอื่น ๆ	82	3	1	-	16	9	61	-	70	6	-	10	21	30	31	4
รวม	4,558	544	1,405	9	4,058	1,798	638	22	1,184	4,984	11	337	3,337	3,047	122	10
รวม	6,516				6,516				6,516				6,516			
ร้อยละ	69.95	8.35	21.56	0.14	62.28	27.59	9.79	0.34	18.17	76.49	0.17	5.17	51.21	46.76	1.87	0.16

สภาพค่อนข้างเก่า เช่นบริเวณทางตอนใต้และตะวันตกของเขตเทศบาล ส่วนอาคารพักอาศัยในเขตเมืองย่านพาณิชย์กรรมเป็นอาคารคอนกรีตสูง 3 ชั้นเป็นส่วนมาก มีลักษณะเป็นตึกแถวสภาพใหม่

2) ที่อยู่อาศัยประเภทบ้านเช่า

บ้านที่ให้เช่าส่วนใหญ่ต่อเนื่องมาจากการให้ทหารอเมริกันเช่า สมัยที่ฐานทัพอากาศตั้งอยู่ที่นครพนม ส่วนใหญ่จะเป็นบ้านไม้ชั้นเดียวและบ้านไม้สองชั้น รวมทั้งแฟลตและมีบางส่วนที่เจ้าของอาศัยอยู่มาก่อนแล้วย้ายไปอยู่บ้านใหม่ที่ดีกว่า จึงดัดแปลงบ้านเก่าให้เป็นบ้านเช่า ผู้ที่มาเช่าเป็นผู้มีฐานะปานกลางและรายได้ค่อนข้างต่ำ ไม่สามารถมีบ้านของตนเองได้อีกประเภทหนึ่งเป็นผู้ที่มาอยู่ในระยะเวลาไม่นาน เช่น ช่างราชการที่ย้ายมาทำงาน และพวกที่มีอาชีพค้าขาย

3) บ้านจัดสรรพร้อมที่ดิน

โครงการบ้านจัดสรรพร้อมที่ดิน มีประมาณ 5 โครงการ ขนาดที่ดินแปลงละ 50-80 ตารางวาโดยเฉลี่ย ซึ่งตั้งอยู่บริเวณทิศตะวันตกของเขตเทศบาล จำนวนรวมประมาณ 300 หน่วย

4) ชุมชนแออัด

ชุมชนแออัดหรือแหล่งเสื่อมโทรมของเทศบาล เมืองนครพนมจะเห็นไม่ค่อยชัดเจน จะมีก็แต่ตอนปลายของถนนราชวงศ์ ซึ่งเป็นการใช้ที่ดินเพื่อเป็นที่พักอาศัยของชาวนาน ชาคความเป็นระเบียบและแออัดคล้าย ๆ กับสลัม

การบริหารและโครงการพัฒนา

1. การบริหาร

เทศบาลเมืองนครพนม ตั้งขึ้นตามพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งเทศบาลเมืองนครพนม จังหวัดนครพนม พ.ศ. 2478 เมื่อวันที่ 20 สิงหาคม 2478 (ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 52

หน้า 2096 ลงวันที่ 20 สิงหาคม 2478) โดยมีอาณาพื้นที่เทศบาลประมาณ 3.2 ตารางกิโลเมตร และต่อมาในปี พ.ศ. 2523 ได้มีพระราชกฤษฎีกาเปลี่ยนแปลงเขตเทศบาล เมื่อวันที่ 11 มีนาคม 2523 (ราชกิจจานุเบกษา ฉบับพิเศษ เล่มที่ 97 หน้า 30 ตอนที่ 39 ลงวันที่ 11 มกราคม 2523) โดยขยายเขตเทศบาลเมืองนครพนม ทำให้เทศบาลมีพื้นที่ในความรับผิดชอบ เป็น 24.125 ตารางกิโลเมตร (15,078.125 ไร่) จนถึงปัจจุบัน

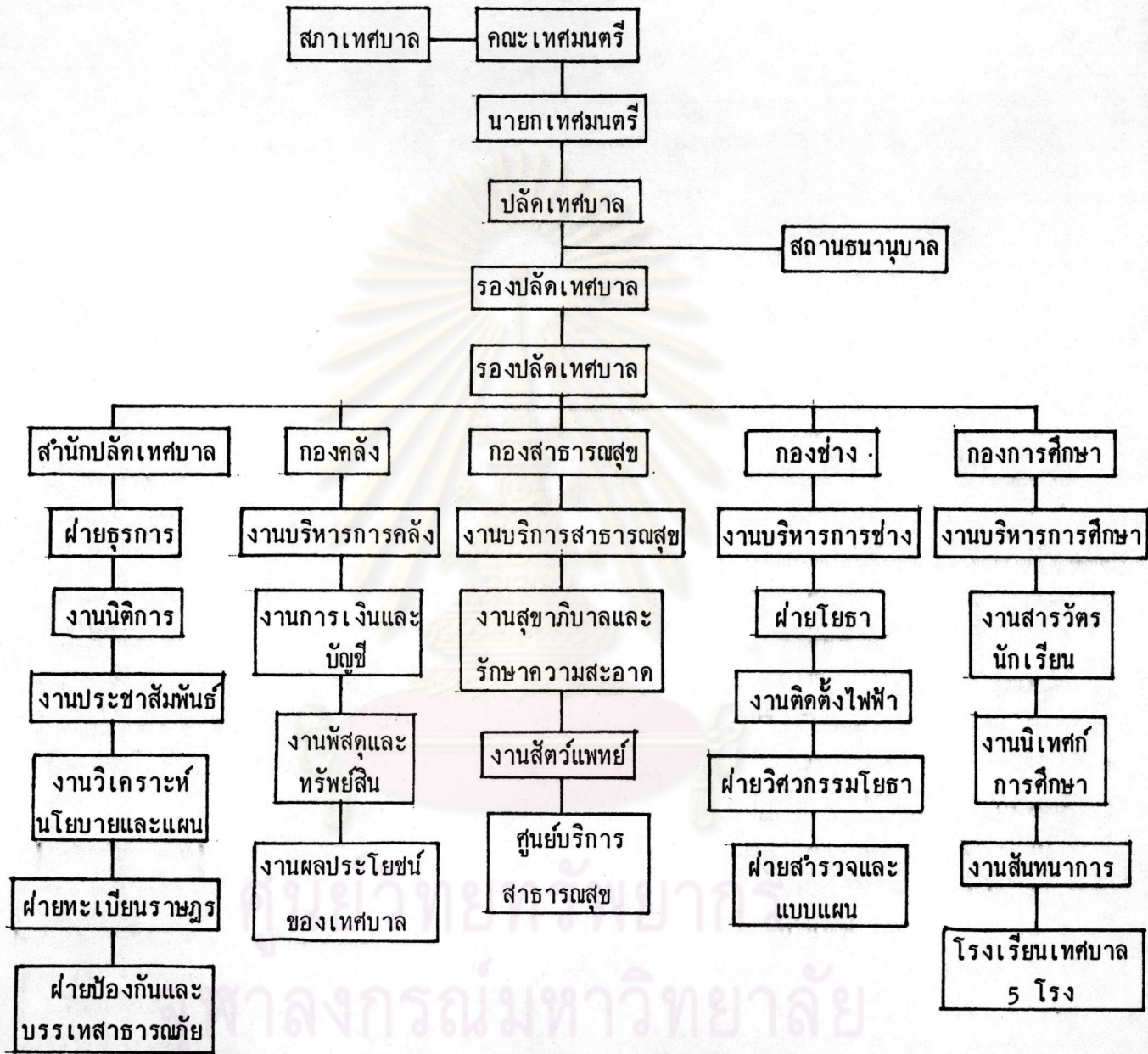
โครงสร้างการบริหารเทศบาล ประกอบด้วย สภาเทศบาล คณะเทศมนตรีและข้าราชการสังกัดเทศบาล (แผนภูมิที่ 5) สภาเทศบาลมีสมาชิก 18 คน ได้รับการเลือกตั้งจากประชาชนในเขตเทศบาล อยู่ในตำแหน่งคราวละ 5 ปี คณะเทศมนตรีมีนายกเทศมนตรี 1 คน และเทศมนตรี 3 คน

ศูนย์วิทยพัชกร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนภูมิที่ 5 แผนภูมิแสดงส่วนการบริหารของเทศบาลเมืองนครพนม

ที่มา: สำนักงานเทศบาลเมืองนครพนม

2. โครงการพัฒนา

เทศบาลเมืองนครพนมได้จัดโครงการต่าง ๆ ลงในแผนพัฒนาเทศบาล มีจุดมุ่งหมายจะปรับปรุงแก้ไขปัญหาภายในของเทศบาลให้สอดคล้องกับนโยบายและโครงการในส่วนกลาง แผนงานและโครงการที่สำคัญของเทศบาลเมืองนครพนมมีดังนี้

นโยบายการพัฒนาโดยส่วนรวม

1. เร่งดำเนินการปรับปรุงถนนหลักให้สามารถใช้การได้ดีตลอดปี
2. ปรับปรุงระบบการระบายน้ำต่าง ๆ
3. ขยายเขตและปรับปรุงไฟฟ้าสาธารณะ
4. ปรับปรุงสวนสาธารณะให้ประชาชนได้เข้าไปพักผ่อนหย่อนใจให้คึกคักอยู่เสมอ
5. ส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนโดยมุ่งเน้นให้ประชาชนช่วยเหลือตนเอง

เหลือตนเอง

6. รณรงค์การสาธารณสุขมูลฐานในเขตเทศบาล
7. ส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชน
8. เร่งรัดปรับปรุงงานเทศบาลให้สามารถบริการประชาชนให้ได้รับความ

สะดวกและรวดเร็ว

เป้าหมายสาขาพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน

1. ปรับปรุงถนน
2. ขยายเขตไฟฟ้าสาธารณะ
3. ก่อสร้างระบบระบายน้ำ
4. ปรับปรุงสวนสาธารณะ
5. ก่อสร้างเขื่อนกันแม่น้ำโขง

เป้าหมายการพัฒนาสาขาพัฒนาสังคม

1. เพื่อลดอัตราการเจ็บป่วยของประชาชนลง 50% และลดอัตราการขาดสารอาหารในเด็กให้เหลือดังนี้

ระดับ 3 หกคไป

ระดับ 2 ไม่เกิน 3%

ระดับ 1 ไม่เกิน 10%

2. ให้ประชาชน เยาวชน ได้รับความรู้และอบรมด้านสุขภาพ อนามัย โภชนาการแก่ประชาชน 18 กลุ่ม

3. ให้ความรู้และอบรมด้านสุขภาพ อนามัย โภชนาการแก่ประชาชน 18 กลุ่ม

ในเขตเทศบาล

4. ลดอัตราการเกิดของประชาชนให้เหลือ 1.3% ในปี 2534

5. พัฒนาการศึกษานในโรงเรียนเทศบาลทั้ง 5 โรงเรียน

เป้าหมายสาขาพัฒนาการเมืองการบริหาร

1. ปรับปรุงระบบการบริการประชาชนให้มีประสิทธิภาพ สะดวก และรวดเร็ว

2. ให้ประชาชนไปใช้สิทธิเลือกตั้งทุกครั้งไม่น้อยกว่า 50%

3. ปรับปรุงระบบการจราจรในถนนทุกสายในเขตเทศบาล

4. ลดอัตราการเกิดอุบัติเหตุในเขตเทศบาลไม่เกิน 3 ครั้ง/ปี

5. เพิ่มประสิทธิภาพการจัดเก็บรายได้ของเทศบาลให้มีรายได้เพิ่มขึ้น

สรุปสภาพทั่วไปของชุมชนเทศบาลเมืองนครพนม

เมืองนครพนมเป็นเมืองในที่ราบสูง คือสูงกว่าระดับน้ำทะเลประมาณ 140 เมตร มีความกว้างประมาณ 3.0 ก.ม. และมีความยาวประมาณ 9.8 กิโลเมตร ทอดตัวไปตามลำน้ำโขง ซึ่งเป็นแม่น้ำสายใหญ่ให้ประโยชน์ทางด้านการประมงและการเพาะปลูก บริเวณตัวเมืองเก่าตั้งอยู่บริเวณถนนสุนทรวิจิตร ซึ่งเป็นถนนสายหลักเลียบฝั่งโขง เป็นที่ตั้งของวัดไทย โบสถ์คริสต์ อาคารร้านค้าและบ้านพักอาศัย แต่ปัจจุบันไม่คึกคักหรือแจ่มเหมือนในอดีต เพราะได้มีการขยายออกไปทางด้านตะวันตกซึ่งไม่ห่างมากนัก จนกลายเป็นชุมชนเมืองใหม่ คือบริเวณถนน

อภิบาลบัญชา นับเป็นถนนสายหลักด้านในที่เต็มไปด้วยอาคาร ร้านค้า โรงแรม ตลาด สถานีขนส่ง และเป็นที่ตั้งของศูนย์ราชการ นอกจากถนนสายหลัก 2 สายนี้แล้ว ยังมีถนนอีกหลายสายตัดเชื่อมระหว่างถนนสายหลักให้สามารถติดต่อกันได้สะดวก

ความหนาแน่นประชากร เทศบาลเมืองนครพนมมีเนื้อที่ประมาณ 24.125 ตร.กม. หรือ 15,078.125 ไร่ จำนวนประชากรสิ้นปี 2527 ประมาณ 32,831 คน ความหนาแน่นโดยเฉลี่ยประมาณ 2 คนต่อไร่ ซึ่งนับได้ว่ามีความหนาแน่นน้อย จากการสำรวจแบ่งเขตพื้นที่เป็น 4 เขตนั้น ประชากรส่วนใหญ่จะพักอาศัยในบริเวณใจกลางเมือง คือในบริเวณเขตเทศบาลเดิม บริเวณซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นย่านธุรกิจการค้า และมีการพักอาศัยอย่างหนาแน่นมาก คือเขตสำรวจ B หนาแน่นประมาณ 12 คนต่อไร่ ย่านที่พักอาศัยที่หนาแน่นปานกลางคือเขตสำรวจ C หนาแน่นประมาณ 6 คน/ไร่ ส่วนเขตสุดท้ายจะเป็นเขตพักอาศัยหนาแน่นน้อย ร้านค้ากระจุกกระจายอยู่ทั่วไป เนื่องจากเป็นบริเวณเขตเทศบาลที่ขยายออกมาใหม่ ส่วนใหญ่เป็นที่นาและที่ลุ่ม ได้แก่เขตสำรวจ A และ D หนาแน่นประมาณ 3 คนต่อไร่

สำหรับการขยายตัวของเมืองมีแนวโน้มที่จะเบี่ยงไปได้มาก คือทางทิศตะวันตกของตัวเมือง คือตามเส้นทางไปจังหวัดสกลนคร และเนื่องจากมีโครงการสร้างถนนสายเลี่ยงเมืองในพื้นที่ด้านนี้ ความเป็นไปได้ทางด้านนี้จึงสูงกว่าทางด้านเหนือหรือด้านใต้

เศรษฐกิจของชุมชน กิจกรรมทางด้านเศรษฐกิจต่าง ๆ ในชุมชน ได้แก่ กิจกรรมการค้า และกิจการอุตสาหกรรม ในเขตเทศบาลเมืองนครพนมมีกิจการการค้า 668 แห่ง ส่วนใหญ่จะเกาะกลุ่มหนาแน่นบริเวณถนนโพธิ์แก้ว ถนนบำรุงเมือง ถนนธารงประสิทธิ์ ถนนเฟื่องนคร ถนนศรีเทพ และถนนอภิบาลบัญชา ประมาณร้อยละ 85 ของร้านค้าทั้งหมด กิจการส่วนใหญ่เป็นการค้าบริการ การค้าปลีก จะเห็นได้ว่ากิจการค้าจะขยายตัวอยู่เฉพาะในบริเวณเขตเทศบาลเดิม เพราะเป็นบริเวณที่มีสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ อยู่พร้อม

สำหรับกิจการอุตสาหกรรม ส่วนใหญ่เป็นอุตสาหกรรมขนาดเล็ก ประเภทอุตสาหกรรมบริการ เช่น ซ่อมรถ ขายเครื่องอุปโภคบริโภค มีกิจการทั้งหมด 88 แห่ง จะรวมตัวอยู่บริเวณเขตสำรวจ B ประมาณร้อยละ 66 ของอุตสาหกรรมทั้งหมด นอกนั้นจะกระจายตัวอยู่ในพื้นที่เขต

เทศบาลที่ขยายใหม่คือเขตสำรวจ D ซึ่งถ้ามีการจัดพื้นที่ให้ย่านอุตสาหกรรมได้ ก็จะทำให้สภาพแวดล้อมในตัวเมืองดีขึ้น

ระบบเศรษฐกิจในชุมชนนี้คือ กิจการค้าและบริการ สำหรับกิจการค้าส่งและค้าปลีก จากตารางผลิตภัณฑ์มวลรวม (ภาคผนวก 4-6) ใน พ.ศ. 2521 สาขาการผลิตการค้าส่งและค้าปลีกของจังหวัดนครพนมอยู่อันดับที่ 15 ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และในปี พ.ศ. 2525 สาขาการผลิตการค้าส่งและค้าปลีกอยู่อันดับที่ 12 และจากสัดส่วนสาขาการผลิตเมื่อเปรียบเทียบกับภาคตะวันออกเฉียงเหนือในปี พ.ศ. 2525 สาขาการผลิตการค้าส่งและค้าปลีกจังหวัดนครพนมคิดเป็น 4.18% ของภาค โดยมีจังหวัดอุดรธานีเป็นอันดับ 2 คิดเป็น 10.32% ของภาค ฉะนั้นจะเห็นได้ว่าการค้าส่งและค้าปลีกนั้นถ้าหากในภาคตะวันออกเฉียงเหนือจังหวัดนครพนมจะเกี่ยวข้องกับจังหวัดอุดรธานี และอีกส่วนหนึ่งจะเป็นการติดต่อกับกรุงเทพมหานครโดยตรง กิจการค้าและบริการที่มีอยู่ในปัจจุบันก็พอเพียงสำหรับชุมชน และคาดว่าจะมีการขยายตัวสำหรับการค้าและบริการต่าง ๆ ในอนาคต กิจการค้าและบริการที่สมาชิกดำเนินการได้ในปัจจุบัน ก็เนื่องจากมีทหารและศูนย์อพยพมาใช้บริการในชุมชนนี้ จึงทำให้สมาชิกเลี้ยงตัวเองได้

ฉะนั้นรูปแบบของชุมชนเมืองเทศบาลนครพนมซึ่งเป็นสิ่งที่เด่นชัดคือ รูปแบบของเมืองชายแดนที่อยู่ติดกับประเทศที่มีการปกครองที่แตกต่างกัน การเป็นเมืองในลักษณะที่อยู่ติดกับประเทศที่มีปัญหาการเมืองนั้น จำเป็นจะต้องมีลักษณะเด่น โดยจะต้องเป็นเมืองที่พึ่งพาตัวเองได้อย่างสมบูรณ์ อันจะนำไปสู่ความมั่นคงปลอดภัยของตัวเมือง การมีความมั่นคงปลอดภัยนั้น ก็จะต้องมีที่ตั้งของกิจกรรมหลักต่าง ๆ อย่างเหมาะสมกับสภาพของเมือง ซึ่งจะต้องดำเนินการโดยการแก้ไขปัญหาการใช้ที่ดินที่ไม่ถูกต้อง และวางแนวทางการใช้ที่ดินในอนาคตให้เหมาะสมกับสภาพการเมืองชายแดน รวมทั้งเป็นการรองรับการเจริญเติบโตของเมืองต่อไปในอนาคต ให้รักษารูปแบบของเมืองชายแดน อันจะทำให้เป็นเมืองชายแดนที่มั่นคงของประเทศ